

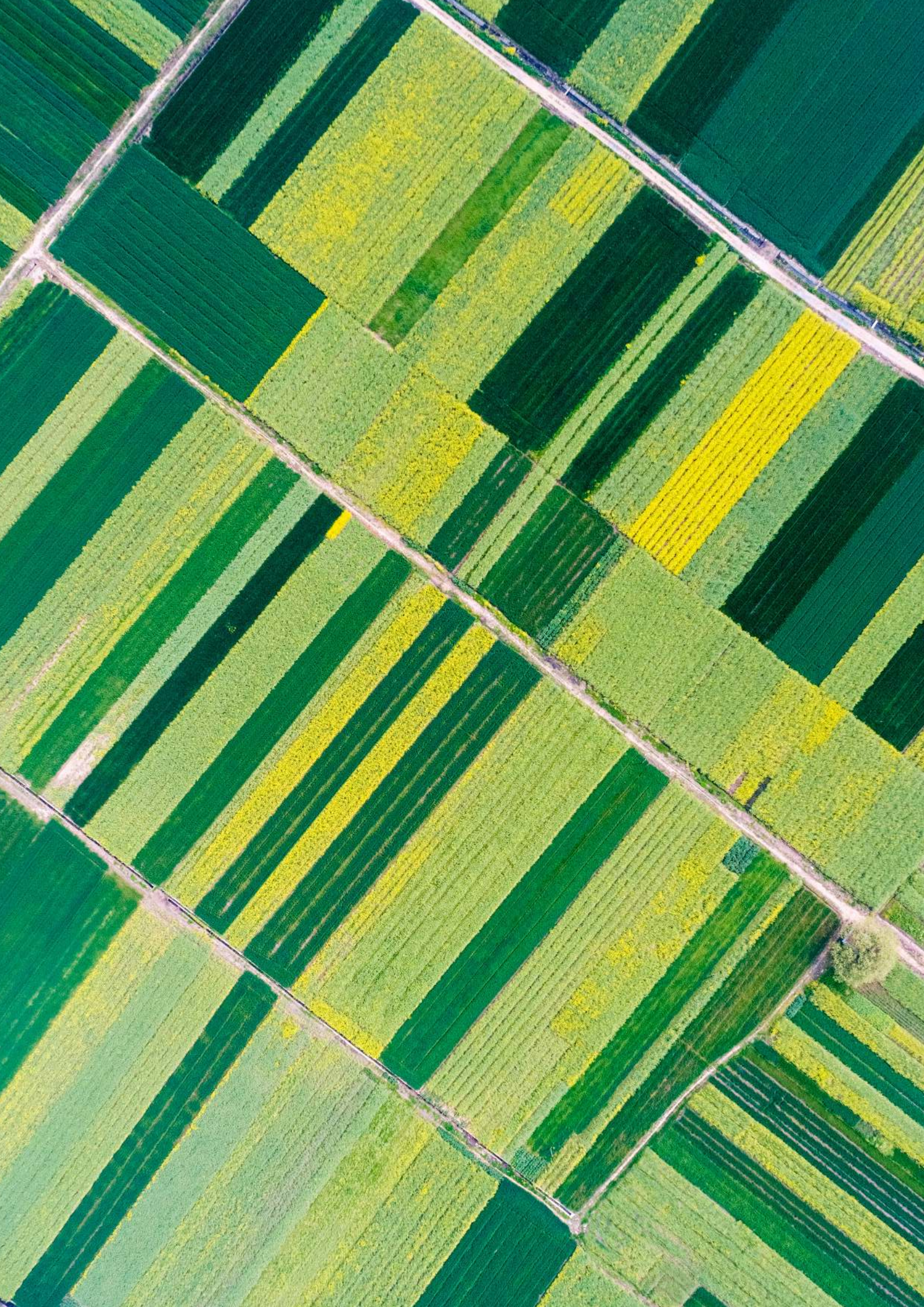
Knowledge grows

Etikos kodeksas

2025 M.

Turinys

	Psl.
1. Mūsų generalinio direktoriaus laiškas	4
2. Atsakingas verslas	5
3. Prašymas patarti ir pranešimas apie problemą	9
4. Žmonės	12
5. Žmonių ir darbuotojų teisės	15
6. Sukčiavimas	17
7. Mūsų korupcijos prevencijos politika	18
8. Interesų konfliktai	20
9. Svetingumo paslaugos, dovanos ir išlaidos	22
10. Darbas su mūsų verslo partneriais	24
11. Sąžininga konkurencija	26
12. Finansinė ir nefinansinė atskaitomybė ir skaidrumas	28
13. Bendrovės informacijos apsauga	30
14. Duomenų privatumas	32
15. Tvarumas, suinteresuotosios šalys ir mūsų bendruomenė	33
16. Papildomos etikos ir atitikties užtikrinimo priemonės	36
17. Žodynas	38

1) Mūsų generalinio direktoriaus laiškas

Gerb. kolega,

vykdome veiklą 60-yje šalių ir prekiaujame daugiau kaip 150-yje šalių, taigi kai kada patenkame į tokias situacijas, kuriose išbandomi mūsų etikos principai. Mūsų Etikos kodeksas yra dalis priemonių, kuriomis apibrėžiama „Yara“, kaip įmonės, esmė ir suteikiamos gairės, kaip elgtis tokiose situacijose pagal mūsų vertybes. Aiškiai apibrėždami taisykles elgiamės sąžiningai, galime greitai ir nuosekliai veikti. Neapeiname šių nuostatų, nes džiaugtis sėkme galima tik tada, kai ji pasiekama tinkamai.

Taip elgiamės ne tik norėdami užsitikrinti veiklos licenciją. Man mūsų Etikos kodeksas yra strategijos įgyvendinimo pagrindo dalis.

Esame pasiryžę įvykdyti savo įsipareigojimus, susijusius su Paryžiaus susitarimo įgyvendinimu iki 2030 m., ir tai darome žvelgdami plačiau bei visuomet galvodami apie žmones, planetą ir gerovę. Mūsų tikslas yra skatinti saugią ir įvairialypę aplinką darbuotojams. Bendradarbiaudami su kolegomis, verslo partneriais, vietinėmis bendruomenėmis ir plačiąja visuomene siekiame padėti tvirtą pagrindą savo siekiams. Pasitikėjimą grindžiame sąžiningumu. Mes stengiamės visada priimti teisingus sprendimus ir netylime, kai matome, kad nesilaikoma mūsų aukštų standartų.

Mūsų Etikos kodeksas yra šio tvirto įsitikinimų pagrindo dalis. Jis galioja man, grupės vykdomajai valdybai, mūsų direktorių valdybai bei kiekvienam iš mūsų kiekvieną dieną. Dalijimasis žiniomis padeda mums geriau suprasti savo etikos normas. Niekada dėl jų nedarome kompromisų.

Svein Tore Holsether

Prezidentas ir generalinis direktorius

2) Atsakingas verslas

2.1. Atitikties programa

„Yara“ misija – atsakingai aprūpinti pasaulį maistu ir apsaugoti planetą. Mūsų vizija – bendradarbiaujanti visuomenė, pasaulis be bado, tausojama planeta.

Šio siekio esmė – plėsti žinias. Tai yra neatskiriama dalis to, kas esame, ką darome ir kodėl tai darome. Tai skatina mus siekti tvarių sprendimų kovai su vienais didžiausių šiuolaikinio pasaulio iššūkių.

Mūsų misija yra svarbi siekiant šio tikslo. „Yara“ ateities sėkmė priklauso nuo mūsų reputacijos ir visuomenės pasitikėjimo išsaugojimo bei didinimo.

Šis Etikos kodeksas leidžia įgyvendinti atitikties programas ir atspindi mūsų įsipareigojimą kurti novatoriškus sprendimus vykdant atsakingą verslo veiklą.

Toliau nurodyta 15 „Yara“ atitikties programos elementų.

1. Kultūra ir organizacijos etinis klimatas	2. Rizikos valdymas / rizikomis pagrįsta periodinė apžvalga	3. Bendrovės atitiktis / tikslūs patarimai, nepriklausomybė ir išteklių	4. Atitikties politikos ir procedūros	5. Atitinkamų sričių vidiniai valdikliai (finansuose ir apskaitoje)
6. Mokymai ir bendravimas	7. Atitikties konsultacijos ir įžvalgos	8. Pranešimai apie pažeidimus / vidiniai pranešimai	9. Tyrimas	10. Paskatos ir disciplina
11. Verslo partnerio nuodugnus patikrinimas	12. Susijungimų ir įsigijimų (M&A) nuodugnus patikrinimas	13. Atitikties programos pritaikymas po įsigijimo	14. Sutarčių valdymas	15. Atitikties programos pritaikymo stebėjimas ir efektyvumo įvertinimas

2.2. Kasmetinis etikos kodeksas

Etikos kodeksas skelbiamas kasmet. Šis dokumentas – 2025 m. etikos kodeksas – galioja nuo 2025 m. sausio 1 d.

Privalote susipažinti su Etikos kodekso turiniu, įskaitant visus ankstesnių versijų pakeitimus.

Etikos kodeksą, parengtą daugiau nei 15 kalbų, galima rasti „Etikos ir atitikties aktualijų“ puslapiuose bei interneto svetainėje www.yara.com.

2.3. Kam taikomas Etikos kodeksas?

Etikos kodeksas taikomas visiems „Yara“¹ darbuotojams – tiek dirbantiems visą, tiek ne visą darbo dieną, nuolatos ar terminuotai. Jis taip pat taikomas direktorių valdybos nariams.

„Yara“ tikisi, kad visi jos verslo partneriai² savo veikloje laikysis principų, panašių į tuos, kurie yra apibrėžti Etikos kodekse. Jie taip pat turėtų laikytis „Yara“ verslo partnerių etikos kodekse nustatytų principų. Verslo partneriams, kurie „Yara“ vardu veikia kaip tarpininkai, taikomi papildomi reikalavimai³.

Etikos kodekse konsultantai ir paslaugų teikėjai yra laikomi verslo partneriais. Tokiems asmenims keliama lūkesčiai yra numatyti atitinkamoje sutartyje.

2.4. Organizacinis teisingumas

„Yara“ netoleruos Etikos kodekso taisyklių ar principų, „Yara“ politikos ir procedūrų arba įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimų. Tokių pažeidimų atveju gali būti imtasi drausminių priemonių, įskaitant darbo sutarties nutraukimą. Visi drausminiai veiksmai bus protingi, proporcingi ir atitinkantys vidinę „Yara“ valdymo sistemos ir vietos įstatymų drausmės politiką.

Vietos įstatymų ar kitų teisės aktų pažeidimo bei „Yara“ atžvilgiu padarytos žalos atveju, pažeidėjams gali būti taikomos civilinės ar baudžiamosios atsakomybės priemonės.

Atsisakius vykdyti tiesioginio vadovo ar darbų vadovo nurodymą, pažeidžiantį Etikos kodeksą, „Yara“ politiką ir procedūras arba įstatymus ir kitus teisės aktus, nebus baudžiama, keršijama ar imamasi drausminių priemonių, net jei dėl tokio atsisakymo „Yara“ gali patirti finansinių nuostolių.

Daugiau informacijos apie tai, kur galima kreiptis konsultacijai ir kaip pranešti apie problemą, galima rasti 3 dalyje „Prašymas patarti ir pranešimas apie problemą“.

2.5. Įstatymų, taisyklių ir kitų teisės aktų laikymasis

„Yara“ įsipareigoja laikytis visų įstatymų, taisyklių ir kitų teisės aktų, taikomų šalyse, kuriose vykdoma veikla. Kadangi „Yara“ vykdo veiklą ir turi biurus daugiau nei 60 pasaulio šalių, kultūriniai skirtumai gali turėti įtakos mūsų sprendimams. Nepaisant to, priimdami sprendimus privalote laikytis griežčiausių vietos ar tarptautinių įstatymų ir kitų teisės aktų, „Yara“ politikos ir procedūrų bei Etikos kodekso reikalavimų. Atminkite, jog vien todėl, kad kažkas yra teisėta, savaime nereiškia, kad tai yra etiška.

¹ „Yara“ apibrėžiama kaip „Yara International ASA“, jos antrinės, konsoliduotosios arba kontroliuojamos įmonės.

² Žr. apibrėžtį 10 dalyje „Darbas su mūsų verslo partneriais“.

³ Žr. apibrėžtį 10.1 dalyje „Tarpininkai, veikiantys „Yara“ vardu“.

2.6. Darbuotojų pareigos

Kiekvienas „Yara“ darbuotojas turi šias pareigas:

- laikytis visų „Yara“ politikos ir procedūrų, taip pat vietos įstatymų ir kitų teisės aktų;
- perskaityti Etikos kodeksą ir jo laikytis bei taikyti jame nustatytus principus savo elgesiui ir veiklai, kurią vykdo „Yara“ vardu;
- užginčyti savo tiesioginio vadovo ar darbų vadovo nurodymą, jei jis pažeidžia Etikos kodeksą, „Yara“ politiką ir procedūras arba įstatymus ir kitus teisės aktus;
- turite teisę ir pareigą kreiptis patarimo, jei kyla abejonių dėl su darbu susijusio sprendimo;
- kuo greičiau pranešti apie tai, ką sąžiningai laikote Etikos kodekso, įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimais ar galimais pažeidimais, taip pat apie „Yara“ politikos ir procedūrų pažeidimus. Tai apima ir esamus procesus bei praktiką, kurie pažeidžia bet kurio iš minėtųjų dokumentų reikalavimus;
- aktyviai dalyvauti etikos ir atitikties mokymuose ir iniciatyvose;
- bendradarbiauti atliekant vidaus tyrimus.

2.7 Papildomos vadovų pareigos

Jei esate vadovas, be pagrindinių visiems darbuotojams taikomų reikalavimų, turite papildomų pareigų. Jos yra:

- visada rodyti pavyzdį laikantis „Yara“ vadovo elgesio principų, laikytis aukščiausių Etikos kodekse nustatytų standartų ir skatinti jų laikytis;
- savo darbuotojams teikti pagalbą ir konsultacijas dėl Etikos kodekso taikymo vykdant darbo funkcijas;
- skatinti jums tiesiogiai pavaldžius darbuotojus kelti klausimus ir problemas bei kurti atvirumo ir pasitikėjimo kultūrą;
- palaikyti ir apsaugoti asmenis, kurie sąžiningai praneša apie problemas ar pažeidimus. Bet kuris tokio pobūdžio klausimas turi būti sprendžiamas laikantis griežčiausių sąžiningumo ir profesionalumo reikalavimų. Jūs taip pat turite teisę ir pareigą prirėkus kreiptis patarimo, kaip elgtis gavus tokius pranešimus;
- niekada nekeršyti ir neleisti keršyti jokiame asmeniui, sąžiningai pranešusiam apie problemas;
- stebėti, kaip laikomasi Etikos kodekso, ir užtikrinti, kad jums tiesiogiai pavaldūs darbuotojai dalyvautų visuose reikalinguose mokymuose.

2.8. „Yara“ pareigos

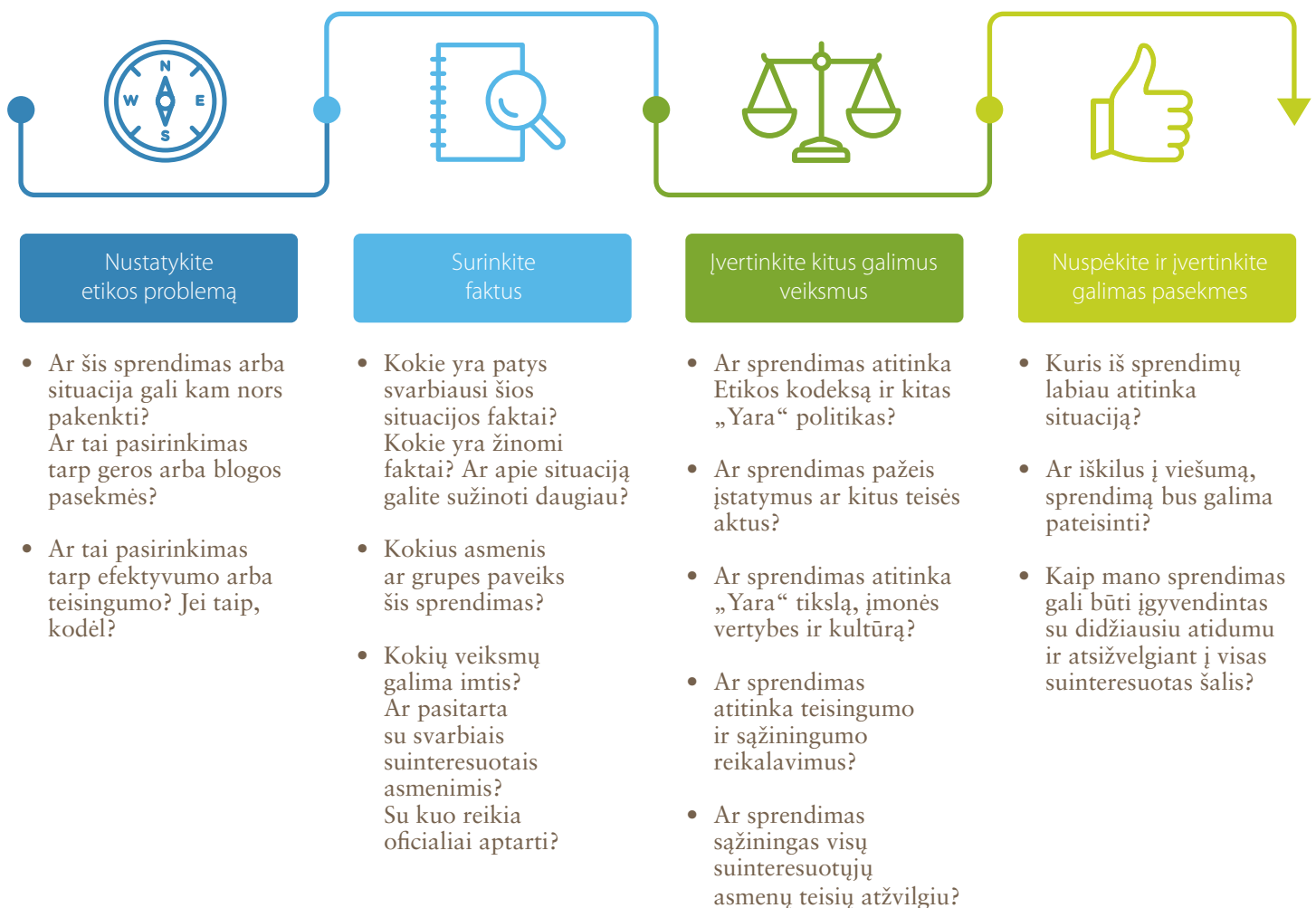
„Yara“, kaip juridinis asmuo, įsipareigoja:

- nustatyti aukščiausius savo veiklos sąžiningumo standartus ir, pasitelkiant Etikos kodeksą, supažindinti su jais savo darbuotojus;
- suteikti visiems darbuotojams mokymus ir priemones, reikalingas sprendžiant etikos ir atitikties klausimus, su kuriais jie gali susidurti savo darbe;
- užtikrinti, kad visi pranešimai apie pažeidimus būtų nagrinėjami konfidencialiai ir atsakingai ir kad visi pranešimai būtų vertinami nešališkai bei kruopščiai;

- užtikrinti, kad keršijimas už sąžiningus pranešimus nebūtų toleruojamas;
- sukurti saugią ir įvairialypę aplinką visiems darbuotojams;
- nuolat stengtis tobulinti mūsų bendrovės valdymą ir kultūrą.

2.9. Etiškų sprendimų priėmimo procesas

Etiški sprendimų priėmimai mums suteikia galimybę vadovautis „Yara“ vertybėmis. Jei susidūrėte su sudėtingu verslo sprendimu ar dilema, priimdami sprendimą vadovaukitės toliau pateikiamais nurodymais.

3) Prašymas patarti ir pranešimas apie problemą

3.1. Į ką kreiptis patarimo

Jūs turite teisę ir pareigą kreiptis patarimo dėl abejonių keliančio su darbu susijusio sprendimo. „Nežinojau“ nėra laikomas tinkamu pasiteisinimu priėmus Etikos kodekso neatitinkantį sprendimą.

Visais atvejais pirmiausia turėtumėte kreiptis patarimo į savo tiesioginį vadovą.

Taip pat alternatyviai ar papildomai galite kreiptis pagalbos į šiuos asmenis:

- su etika ir atitiktimi susijusiais klausimais kreipkitės į Etikos ir atitikties užtikrinimo skyrių tiesiogiai el. pašto adresu ethics@yara.com arba per savo regiono atitikties užtikrinimo vadovą (RAUV), RAUV kontaktinius duomenis rasite „Etikos ir atitikties aktualijų“ puslapiuose,
- su žmonėmis susijusiais klausimais turėtumėte kreiptis į vietinį arba visos bendrovės Personalo valdymo skyrių, priklausomai nuo jūsų klausimo pobūdžio,

- teisiniais klausimais, pavyzdžiui, sankcijų skyrimo, konkurencijos teisės, duomenų privatumo, verslo partnerių sutarčių formuluotės klausimais, turėtumėte kreiptis į Teisės skyrių,
- su sveikata, aplinka, sauga, kokybe ar saugumu susijusiais klausimais turėtumėte kreiptis į Sveikatos, saugos, aplinkos ir kokybės skyrių.

Atminkite, kad Etikos ir atitikties užtikrinimo skyrius negali priimti su darbu susijusių verslo sprendimų už jus. Visus sprendimus galiausiai turi priimti atitinkamas struktūrinis verslo padalinys. Etikos ir atitikties užtikrinimo skyrius gali padėti ir padės jums priimti sprendimus konsultuodamas ir suteikdamas papildomų išteklių.

3.2. Kaip pranešti apie problemą

Apie pažeidimą informuokite kaip galima greičiau. Pirmiausia kreipkitės į savo tiesioginį vadovą. Priklausomai nuo pažeidimo, galite kreiptis tiesiogiai į Etikos ir atitikties užtikrinimo skyrių. Atvejai, kada rekomenduojama kreiptis tiesiogiai:

- įtariate, kad vadovas vykdo neteisėtą veiklą,
- jūsų tiesioginis vadovas tinkamai nesprendžia klausimo, apie kurį jam pranešėte,
- į netinkamą elgesį įsitraukę aukščiausių pozicijų vadovai, valdymo organai,
- nerimaujate dėl atsakomųjų veiksmų arba
- problema yra susijusi su tuo, kaip kita pagalbos tarnyba tvarkė jūsų pranešimą.

Taip pat galite iš karto pranešti Personalo valdymo skyriui, Teisės skyriui arba Sveikatos, saugos, aplinkos ir kokybės skyriui.

Atkreipkite dėmesį, kad taip pat galite pranešti apie galimus pažeidimus, o tai reiškia, kad jums nereikia turėti visų faktų ar būti visiškai tikriems dėl pažeidimų. Jei turite pagrįstų įtarimų dėl netinkamo elgesio, to pakanka pranešti apie šią problemą. Vienintelė sąlyga norint pranešti apie problemą yra ta, kad turite tai daryti sąžiningai ir visiškai atvirai papasakoti apie tai, ką žinote ar įtariate.

Sąžiningas pranešimas reiškia, kad pateikiate visą jums žinomą informaciją, kuri, jūsų manymu, yra teisinga, net jei pranešate anonimiškai. Galite pranešti apie savo įtarimą ir išlikti sąžiningas, net jei paaiškėtų, kad jūsų įtarimas yra nepagrįstas. Jei kas nors sąmoningai pateikia melagingą pranešimą (t. y. teigia tai, kas, jo žiniomis, yra netiesa), tokiam asmeniui bus taikomos drausminės nuobaudos.

Jei jums kyla įtarimų dėl netinkamo elgesio, bet manote, kad bendrovė apie tai jau žino, prieš priimant sprendimą nepranešti apie tokį atvejį, raginame tai išsiaiškinti.

Jei norite pranešti apie pažeidimą Etikos ir atitikties užtikrinimo skyriui, tai galite padaryti šiais kanalais:

- el. pašto adresu ethics@yara.com;
- kreipdamiesi į savo regiono atitikties užtikrinimo vadovą;
- pasinaudoję etikos problemoms spręsti skirta karštąja linija ir pateikę pranešimą žodžiu;
- pasinaudoję etikos problemoms spręsti skirta karštąja linija ir pateikę pranešimą raštu.

Į jūsų pranešimą bus žiūrima rimtai, o jūs iš Etikos ir atitikties užtikrinimo skyriaus visada gausite patvirtinimą, kad jūsų pranešimas yra gautas. Pasinaudoję etikos problemoms spręsti skirta karštąja linija, turėsite galimybę anonimiškai bendrauti su Etikos ir atitikties užtikrinimo skyriumi ir suteikti jam papildomos informacijos.

Daugiau informacijos apie tyrimo procesą gavus pranešimą, galima rasti „Yara“ valdymo sistemoje esančioje vidaus tyrimo procedūroje.

3.3. Anoniminiai pranešimai

Apie problemą galite pranešti anonimiškai per etikos problemoms spręsti skirtą karštąją liniją, kuri veikia visą parą ir palaiko virš 75 kalbų. Kai kuriose šalyse šiuo numeriu galima skambinti nemokamai. Smulkius nurodymus, kaip galima pranešti per etikos karštąją liniją, galima rasti „Aktualijose“ ir www.yara.com.

Pateikdami pranešimą etikos problemoms spręsti skirta karštąja linija, gausite nuorodos kodą, kuris leis jums anonimiškai bendrauti su Etikos ir atitikties užtikrinimo skyriumi.

Tačiau visus, kurie teikia pranešimus, raginame nurodyti savo kontaktinius duomenis. Tai padės greičiau ir tiksliau spręsti problemas, apie kurias pranešta. Visi pranešimai tvarkomi visiškai konfidencialiai, neatsižvelgiant į tai, ar jie anoniminiai, ir koku kanalu yra pateikti.

Kreipkitės patarimo

Karštoji linija, skirta etikos klausimams

Etikos ir atitikties aktualijų puslapiai

ethics@yara.com

Programėlė „YaraEthics“

3.4. Pranešėjo apsauga

„Yara“ netoleruos atsakomųjų veiksmų prieš asmenis, kurie sąžiningai pranešė apie tikrą ar įtariamą pažeidimą. Tas pats taikoma ir asmeniui, kuris atsisako vykdyti nurodymą, pažeidžiantį Elgesio kodeksą, „Yara“ politiką ir procedūras arba įstatymus ir kitus teisės aktus. Norvegijos įstatymai, taip pat daugelio kitų šalių įstatymai saugo tuos, kurie sąžiningai praneša apie pažeidimus. Įstatymuose nurodoma, jog apie pažeidimą pranešusio asmens persekiojimas yra neteisėtas ir baudžiamas veiksmas.

Persekiojimas yra labai rimta problema, o jo prevencija yra vienas svarbiausių Etikos ir atitikties užtikrinimo skyriaus prioritetų. Įdiegėme persekiojimo stebėjimo programą, siekdami siūlyti papildomą apsaugą neanoniminiams pranešėjams, aktyviai stebėdami persekiojamąjį elgesį ir veiksmus, kuriuos asmenys gali patirti pranešę apie etinį nusižengimą arba galimus Etikos kodekso pažeidimus.

Persekiojimas – tai bet kokie nepalankūs veiksmai ar neveikimas, kuris vyksta kaip atsakas į darbuotojo praneštą pažeidimą, pavyzdžiui:

- grasinimai, priekabiavimas, diskriminacija, socialinė atskirtis, vaidmenų, pareigų ar darbo sąlygų pasikeitimas arba kitoks neteisingas elgesys,
- nesąžiningas veiklos vertinimas, premija, atlyginimo padidinimas, nerealių lūkesčių arba nerealių pagrindinių veiklos rodiklių nustatymas,
- sutarties nutraukimas, atleidimas iš darbo arba drausminiai veiksmai.

Jei nerimaujate dėl persekiojimo, praneškite tiesiogiai Etikos ir atitikties užtikrinimo skyriui arba anonimiškai skambindami karštąja linija, skirta etikos problemoms spręsti. Kiekvienas turi jaustis saugus pranešdamas apie jam nerimą keliančius dalykus.

4) Žmonės

4.1. Įtrauki ir atsakinga darbovietė

„Yara“ tiki, jog įvairovė ir įtrauktimi grindžiama organizacijos kultūra yra jos sėkmės veiksnys ir visi darbuotojai turi jaustis vertinami dėl savo unikalumo bei nebijoti išsakyti savo nuomonę. Todėl kiekvienas „Yara“ narys turi pagarbiai elgtis su savo kolegomis ir verslo partneriais bei gerbti jų nuomonę. Mes taip pat raginame darbuotojus netoleruoti nepagarbaus elgesio.

Jūs turite teisę ir pareigą prirėikus kreiptis pagalbos susidūrus su nekorektišku elgesiu. Visais atvejais pirmiausia turėtumėte kreiptis į savo tiesioginį vadovą. Daugiau informacijos galima rasti 3 dalyje „Prašymas patarti ir pranešimas apie problemą“.

Lygios galimybės

„Yara“ yra įsipareigojusi pasiūlyti lygias galimybes suteikiančią darbovietę, kurioje darbuotojų samdymas ir karjera grindžiami kiekvieno asmens kompetencija, patirtimi, pasiekimais ir potencialu. Atsižvelgiame į skirtingus atspirties taškus, siekdami užtikrinti visiems teisingą rezultatą (lygybę).

Mes netoleruojame diskriminacijos dėl tautybės ar kilmės, politinių pažiūrų, narystės profesinėse sąjungose, etninės priklausomybės, rasės, socialinės kilmės, religijos, amžiaus, lyties (įskaitant nėštumo atvejus), seksualinės orientacijos, negalios, lytinės tapatybės, karinės prievolės, užsikrėtimo ŽIV ir pan., ir šis sąrašas nėra baigtinis.

Pagal vietos įstatymus ar tarptautinius reikalavimus socialiai pažeidžiamoms visuomenės grupėms gali būti taikomos specialios apsaugos, pagalbos ir skatinimo priemonės.

Priekabiavimas

„Yara“ netoleruos jokio priekabiavimo.

„Yara“ įsipareigoja kurti darbo aplinką, kurioje nėra priekabiavimo. Nors skirtingose vietose gali būti taikomos skirtingos teisinės apibrėžtys, „Yara“ laikosi nuostatos, kad priekabiavimas apima bet koki nepageidaujamą elgesį su kitu asmeniu, kuris:

- sukuria priešišką, bauginančią, žeminančią, menkinančią ar įžeidžiančią darbo aplinką, pažeidžiančią kito asmens orumą ar psichologinę gerovę,
- nepagrįstai trukdo ar neleidžia kitam asmeniui dirbti ar įsidarbinti.

Priekabiavimas gali būti poelgis arba žodinio, fizinio, vizualinio ar rašytinio pobūdžio veiksmas. Priekabiavimas yra ne pavienis elgesys, o pasikartojančio ir plačiai paplitusio elgesio eskalavimas. Tačiau neignorukite pavienių atvejų, kurie verčia jus jaustis nepatogiai. Rekomenduojame tai spręsti pasikalbant su tokį elgesį rodžiusiu asmeniu ir išreikšti, kaip dėl to pasijutote.

Seksualinis priekabiavimas

„Yara“ netoleruos jokio seksualinio priekabiavimo.

Seksualinis priekabiavimas apima nepageidaujamą seksualinį elgesį, seksualinių paslaugų prašymus ir bet koki kitą seksualinio pobūdžio žodinį, fizinį, rašytinį ar vizualinį priekabiavimą.

Smurtas

„Yara“ netoleruos jokio smurto.

Asmeninis elgesys

Atstovaudami „Yara“ visada turite profesionaliai ir atsakingai elgtis su savo kolegomis, „Yara“ verslo partneriais ir kitais asmenimis, su kuriais bendraujate „Yara“ vardu.

Jūs negalite lankytis jokioje organizacijoje ar dalyvauti veikloje, kuri turėtų neigiamą poveikį „Yara“. Tai ypač taikoma su seksualine veikla susijusiems subjektams ir seksualinių paslaugų pirkimui sau ar kitiems dirbant „Yara“. Visi jūsų veiksmai visada turi atitikti vietos įstatymus.

Atminkite, kad po įprastų darbo valandų, keliaudami „Yara“ darbo reikalais jūs vis dar atstovaujate „Yara“.

Narkotikų ir alkoholio politika

Darbo metu, būdami „Yara“ patalpose, veikdami „Yara“ vardu ar dalyvaujant „Yara“ remiamuose renginiuose po įprastų darbo valandų negalite būti apsvaigę nuo narkotikų ar alkoholio.

Tačiau, atsižvelgiant į vietos papročius ir esant tinkamai progai, nuosaikus alkoholio vartojimas yra leidžiamas. Vertinant, kas yra nuosaiku ir tinkama, vadovaujamasi griežčiausiais kriterijais. Ši išimtis nesuteikia jums teisės vairuoti, valdyti mechanizmus ar vykdyti veiklą „Yara“ vardu, kai esate apsvaigę.

Vartodami alkoholį neskatininkite kitų jį vartoti, nesielskite taip, kad jūsų elgesys turėtų neigiamą poveikį jūsų ar „Yara“ įvaizžiui, sukeltų kam nors pavojų, nepatogumų ar ką nors įžeistų.

4.2. Renkuosi saugumą

„Renkuosi saugumą“ – tai visą mūsų bendrovę apimanti kelionė, kuria siekiame plėtoti vertybėmis pagrįstą ir tvarią sveikatos, saugos, aplinkos ir kokybės kultūrą, kad pasiektume savo galutinį „Nulinės žalos“ tikslą. Siekiame kultūros, kurioje mes visi, individualiai ir bendrai, prisiimame atsakomybę rūpintis patys savimi ir vieni kitais, siekdami geresnės kokybės, prisiimdami daugiau atsakomybės, labiau įsitraukdami ir nuosekliau atlikdami savo darbus.

Vykdydami „Yara“ sveikatos, saugos, aplinkos ir kokybės politiką įsipareigojame siekti puikių rezultatų, taip apsaugodami savo veiklos licenciją. Norime būti geriausia ir saugiausia įmone savo pramonėje.

Visi vadovai turi aiškią pareigą užtikrinti, kad jų skyriai veiktų pagal šį principą.

Mūsų susijusios mokymo programos, reikalavimai ir rodikliai keičiami ir pritaikomi siekiant sušvelninti pavojų ir riziką.

Sveikata ir sauga

Visi turime siekti, kad saugios ir sveikos darbo sąlygos taptų svarbiausiu mūsų prioritetu. Tai apima psichikos sveikatos ir gerovės programas. Todėl veiklą vykdome laikydamiesi visų taikomų sveikatos ir saugos įstatymų bei kitų teisės aktų, taip pat „Yara“ politikos ir procedūrų. Nuolat stengiamės tobulinti savo sveikatos ir saugos standartus, net kai jie pranoksta rinkos standartus ir vietos teisės aktų reikalavimus.

„Yara“ reikalauja ir tikisi, kad visi mūsų patalpose esantys žmonės ir darbuotojai, įskaitant paslaugų teikėjus ir lankytojus, laikysis mūsų sveikatos ir saugos politikos bei reikalavimų. Tikimasi, kad rangovai suteiks darbuotojams reikiamą kompetenciją ir kvalifikaciją, reguliariai rengs atitinkamus mokymus ir veiks pagal „Yara“ reikalavimus ir standartus.

Apie visus nelaimingus atsitikimus ar vos neįvykusias avarijas, taip pat apie galbūt nesaugias sąlygas reikia nedelsiant pranešti, kad būtų galima tinkamai išspręsti problemą, pasidalyti išmoktomis pamokomis ir užkirsti kelią būsiamiems pavojams.

Mūsų gebėjimas stropiai dirbti pagal minėtąjį reikalavimą yra tai, ką vadiname darbu pagal principą „Renkuosi saugumą“. „Yara“, siekdama didinti skaidrumą, informuoja visuomenę apie sveikatos ir saugos statistiką.

Aplinka

Esame pasaulinė įmonė, todėl pripažįstame savo poveikį ir įsipareigojame saugoti aplinką vykdydami veiklą bei visą savo produktų gyvavimo laiką. Atsižvelgiame į mūsų verslo procesų keliamą riziką aplinkai, remdamiesi savo atitikties reguliavimo nuostatų reikalavimais ir suinteresuotųjų šalių lūkesčiais. Stebime ir valdome savo veiklą siekdami išvengti rizikos ir kuo labiau ją sumažinti.

Esame įsipareigoję laikytis aukšto aplinkosauginio veiksmingumo ir dedame pastangas skatinti laikytis aukščiausių pramonės standartų. Išsikiame aplinkosauginius tikslus laikydamiesi „Yara“ strategijos, taip parodydami įsipareigojimą nuolat tobulėti.

Atvirai ir reguliariai skelbiame apie mūsų aplinkosaugos veiklą, valdymo metodus ir tikslus įmonės viduje ir išorėje. Teikiame informaciją apie aplinkosaugą savo klientams, investuotojams, vietos bendruomenėms ir kitoms suinteresuotosioms šalims, siekdami užtikrinti, kad už susijusius su aplinkosauga įsipareigojimus būtų teisingai atsiskaitoma.

Saugumas

Saugumas – tai mūsų žmonių, aplinkos, turto ir reputacijos apsauga nuo žalos. Jo tikslas yra padidinti bendrovės atsparumą, kad ji galėtų sumažinti riziką arba sustiprinti gebėjimą ją valdyti. Saugumo rizika kinta laikui bėgant ir priklausomai nuo vietos. Kiekvienas darbuotojas turėtų suprasti vietos riziką ir padėti užkirsti jai kelią bei ją sumažinti, kad apsaugotume savo žmones, darbo vietos aplinką ir įmonę. Daugelio rūšių saugumo grėsmės ir rizika yra valdomos, o tai reiškia, kad jas galima sumažinti, tačiau jos neišnyks.

Vidaus saugumo lūkesčių nepateisinimas ir išorinių teisinių apsaugos reikalavimų nevykdymas gali lemti mūsų darbuotojų sužalojimą, žalą mūsų įrenginiams, produkcijos sumažėjimą arba informacijos praradimą, teisinių reikalavimų pažeidimą, o blogiausiu atveju – gyvybės praradimą.

„Yara“ darbuotojai turi būti budrūs ir pirmieji identifikuoti potencialias grėsmes. Riziką suvokiantys darbuotojai yra ekonomiškai efektyvi investicija tokiai gynybai sukurti.

Atsakas įvykus saugumo incidentui

Avarinė parengtis ir atsakomieji veiksmai sumažina avarijų poveikį mūsų žmonėms, aplinkai, turtui ir reputacijai. Veiksmai, kurių imamasi pirmosiomis minutėmis ar valandomis įvykus incidentui, yra itin svarbūs. Skubus įspėjimas vietoje ir už jos ribų esantiems žmonėms saugiai nutraukti darbą, evakuotis ir galbūt pasislėpti išgelbės žmonių gyvybę. Skubus vidinis perspėjimas bet kurioje „Yara“ gamykloje sutelks apmokytus išteklius ir užtikrins pagalbą viešosioms avarinėms tarnyboms, kad šios galėtų atsitiesti reikiamus reagavimo pajėgumus ir įrangą. „Yara“ darbuotojai yra apmokyti, kaip elgtis įvykus dideliems incidentams, ir tai gali išgelbėti gyvybę.

Avarinės parengties ir atsakomųjų veiksmų tikslas – sumažinti incidento poveikį darbuotojams, aplinkai, mūsų turtui ir mūsų reputacijai.

Visos avarinės situacijos turi būti sprendžiamos kuo žemesniu organizaciniu lygmeniu. Tačiau prireikus taip pat pasinaudokite bendrovės saugumo ir reagavimo į avarines situacijas užtikrinimo pajėgumais, padėsiančiais užtikrinti optimalų bendradarbiavimą. Šiuo atveju budintis „Yara“ avarinių situacijų valdymo darbuotojas bus itin svarbus ir užtikrins greitą mobilizavimą visoje įmonėje.

Kokybės vadyba

„Yara“ yra sertifikuota pagal tarptautinius standartus, ISO 9001, 14001, 45001 ir 50001. Atitinkami skyriai yra sertifikuoti pagal pašarų ir maisto standartus. Visos „Yara“ trąšų operacijos, įskaitant komercinę veiklą, yra sertifikuotos pagal su šia pramonės šaka susijusią produktų priežiūros sistemą.

5) Žmogaus ir darbuotojų teisės

„Yara“ įsipareigoja gerbti tarptautiniu mastu pripažintas žmogaus teises savo veikloje bei savo tiekimo grandinėje. Mes vadovaujamės Jungtinių Tautų pasauliniu susitarimu, Jungtinių Tautų verslo ir žmogaus teisių pagrindiniais principais, EBPO gairėmis daugiašalėms įmonėms, Tarptautine žmogaus teisių chartija ir pagrindinėmis Tarptautinės darbo organizacijos (TDO) konvencijomis. Mes viešai demonstruojame savo pažangą žmonių teisių srityje, teikdami ataskaitas pagal Įmonių informacijos apie tvarumą teikimo direktyvą (IITTD).

Mes nuolat stengiamės skatinti ir įgyvendinti minėtuosius principus visoje mūsų organizacijoje ir savo santykiuose su tiekėjais, rangovais, kitais verslo partneriais bei bendruomenėmis, kurioms turi įtakos mūsų veikla.

„Yara“ įsipareigoja įgyvendinti programas, kuriomis siekiama spręsti konkrečios srities žmogaus teisių problemas ir stebėti galimą mūsų veiklos poveikį. Mūsų darbuotojai turėtų būti gerai informuoti apie žmogaus teisėms kylančią riziką mūsų pačių ir mūsų verslo partnerių veikloje. Apie susirūpinimą keliančius klausimus turi būti nedelsiant pranešta 3 dalyje „Prašymas patarti ir pranešimas apie problemą“ nustatyta tvarka. Visi mūsų darbuotojų ar vietos bendruomenių ir suinteresuotųjų šalių iškelti klausimai bus sprendžiami greitai, konfidencialiai ir profesionaliai.

Kaip nurodyta 4 dalyje, „Yara“ dėmesio skiria ne tik saugiai ir įtraukiai darbo vietai be diskriminacijos, bet ir toliau nurodytoms žmonių teisėms:

Bendruomenių įsitraukimas ir skundai

„Yara“ bendradarbiauja su vietos bendruomenėmis ir suinteresuotosiomis šalimis sprendžiant žmogaus teisių klausimus, susijusius su mūsų veikla ir visa vertės kūrimo grandine. Savo veikla siekiame prisidėti prie mūsų darbuotojų ir bendruomenių, kuriose veikiamo, ekonominės ir socialinės raidos. Įvertinsime faktinį ir galimą mūsų veiklos poveikį žmogaus teisėms ir bendradarbiausime su tais, kuriuos ji gali paveikti, siūlydami tinkamus sprendimus, įskaitant veiksmingus skundų teikimo mechanizmus. Esame pasiryžę atvirai ir skaidriai spręsti skundus bei skatiname visus suinteresuotuosius asmenis bendrovėje ir už jos ribų teikti skundus nustačius incidentus mūsų veikloje ar tiekimo grandinėje.

Vietos gyventojai ir išteklių naudojimas

Mūsų veikla negali trukdyti vietos gyventojams naudotis savomis tradicinėmis teisėmis. Vietos gyventojai turi teisę gauti informaciją ir dalyvauti priimant sprendimus, darančius jiems poveikį.

Konsultacijos su vietos gyventojais bus vykdomos pagal TDO reikalavimus, sąžiningai ir aplinkybes atitinkančia forma, siekiant susitarti arba pritarti pasiūlytomis priemonėms.

„Yara“ stengiasi nenaudoti išteklių, kurie itin svarbūs vietos bendruomenių pragyvenimui ar vietos gyventojų išlikimui. Gerbiame bendruomenių ir vietos gyventojų, turinčių ar naudojančių žemę, kurioje statomi mūsų gamybos įrenginiai ir įgyvendinami gavybos projektai, teises ir interesus, susijusius su žemėmis ir vandenimis.

Vaikų darbas

Remdamasi TDO rekomendacijomis, „Yara“ neleidžia įdarbinti jaunesnių nei 15 metų vaikų. Jaunesni nei 15 metų asmenys gali dalyvauti specialiose, pavyzdžiui, gamybinės praktikos, programose, kurių metu jie yra papildomai prižiūrimi. Jei mūsų veikloje nustatomas vaikų darbo atvejis, „Yara“ prisidės prie perėjimo nuo darbo prie švietimo, pavyzdžiui, bendradarbiaudama su vietos bendruomenėmis ir nevyriausybiniomis organizacijomis, rengdama tinkamus mokymus darbo vietoje arba remdama švietimo galimybes. Bet kokių atveju darbas neturi kenkti vaiko išsilavinimui, raidai ar bendrai gerovei.

Šiuolaikinė vergovė

„Yara“ smerkia visas prekybos žmonėmis formas ir nesavanorišką ar priverstinį darbą tarp savo darbuotojų ir savo vertės grandinėje pagal TDO pateiktas apibrėžtis. Mes neleidžiame darbo ieškantiems asmenims ir darbuotojams mokėti jokių įdarbinimo mokesčių ar susijusių išlaidų, kad būtų užtikrintas darbas „Yara“, taip pat nesaugome darbuotojų asmens dokumentų ir neribojame darbuotojų judėjimo laisvės. „Yara“ nuomone, darbo santykiai turi būti laisvai pasirenkami ir be jokios tiesioginės ar netiesioginės prievartos, grasinimų ar kitų būdų, kuriais išnaudojami pažeidžiami darbuotojai.

Vienodas užmokestis ir darbo valandos

„Yara“ įsipareigoja savo darbuotojams už jų atliktą darbą mokėti sąžiningai, nepaisant jų įsitikinimų, ar asmeninių savybių. Darbo užmokestis skiriasi tik remiantis užimamomis pareigomis, veiklos rezultatais ir kompetencija. Visos kompensacijos turi atitikti nacionalinio minimaliojo darbo užmokesčio reikalavimus. „Yara“ yra įsipareigojusi mokėti visiems darbuotojams pragyvenimą užtikrinantį darbo užmokestį. Be to, „Yara“ laikosi tarptautinių darbo valandų ir poilsio trukmės reikalavimų.

Profesinių sąjungų laisvė ir kolektyvinės derybos

„Yara“ pripažįsta ir gerbia teisę į asociacijų laisvę ir teisę į kolektyvines derybas pagal nacionalinius įstatymus ir kitus teisės aktus. Vykdydami veiklą šalyse, kuriose ši teisė yra ribojama, stengsimės imtis riziką mažinančių veiksmų, atsižvelgdami į vietos sąlygas. Pavyzdžiui, skatiname rengti nepriklausomus susirinkimus, kuriuose darbuotojai gali išrinkti narius į atstovaujамąjį komitetą, kuris su vadovybe aptars su darbu susijusius klausimus. Daugiau informacijos rasite „Darbo santykių aktualijų“ puslapyje.

Mūsų verslo partneriai

„Yara“ verslo partnerių etikos kodekse apibrėžiamo lūkesčius savo verslo partnerių atžvilgiu žmogaus teisių ir verslo etikos srityse. Šiame dokumente aiškiai įvardijamas tarptautinių standartų ir nacionalinių įstatymų laikymasis, mūsų lūkesčiai dėl saugios ir sveikos darbo vietos, lygių galimybių ir nediskriminavimo, griežta pozicija dėl priverstinio darbo arba vaikų darbo, taip pat pagarba darbuotojų profesinių sąjungų laisvei ir teisei į kolektyvines derybas.

Sąžiningumo patikrinimo procesas, aprašytas 10 dalyje „Darbas su mūsų verslo partneriais“, apima pirmiau minėtus žmogaus teisių aspektus. Be to, tikslingas žmogaus teisių patikrinimas atliekamas remiantis rizikos vertinimu mūsų tiekimo grandinėje.

Identifikuota rizika žmogaus teisėms

„Yara“ nustatė, kokį neigiamą poveikį jos veikla turi žmogaus teisėms. Tai daugiausia susiję su samdomų pagal sutartį darbuotojų teikiamomis paslaugomis „Yara“, ypač tada, kai fizinis darbas dirbamas esant dideliame karščiui.

„Yara“ nuolat imasi iniciatyvos mažinti neigiamo poveikio riziką ir nuolat stebi tarptautinės ir nacionalinės teisės aktų pokyčius.

6) Sukčiavimas

Sukčiavimas apibrėžiamas kaip bet koks tyčinis veiksmas ar neveikimas, siekiant apgaule ar kitomis nesąžiningomis priemonėmis atimti kito asmens turtą ar apeiti procedūrą.

Sukčiavimas gali apimti (tačiau tuo neapsiriboja):

- grasinimus bendrovės viduje ir išorėje;
- bet kokį lėšų ar turto nukreipimą;
- vagystę;
- bet kokios formos korupciją, įskaitant „skubos mokesčius“ (angl. „facilitation payments“);
- manipuliavimą finansinėmis ir nefinansinėmis ataskaitomis;
- nepranešimą apie įstatymų, kitų teisės aktų ar „Yara“ procedūrų pažeidimus.

„Yara“ visiškai netoleruoja sukčiavimo, ir mes aktyviai kovojame su visomis jo formomis, stengdamiesi nustatyti ir sumažinti sukčiavimo riziką savo veikloje. Pripažįstame, kad sukčiavimas – tai priemonė, kuria daromi kiti pažeidimai, įskaitant korupciją.

Žiūrėkite 12 dalį „Finansinė ir nefinansinė atskaitomybė ir skaidrumas“ ir 13 dalį „Bendrovės informacijos apsauga“.

7) Mūsų korupcijos prevencijos politika

„Yara“ visiškai netoleruoja jokios korupcijos.

„Transparency International“ korupciją apibrėžia kaip „piktnaudžiavimą patikėta valdžia siekiant asmeninės naudos“. Ją taip pat galima apibūdinti tiesiog kaip asmeninių interesų pasirinkimą vietoje darbo interesų. Norvegijos teisėje ji apibrėžiama kaip neteisėtos naudos gavimas pasinaudojant savo pareigomis.

Paprastai nauda laikoma neteisėta, jei ji gali turėti įtakos arba manoma, kad turi įtakos naudos gavėjo gebėjimui priimti objektyvius su darbu susijusius sprendimus. Nėra nustatyto reikalavimo, kad naudos gavėjas dėl neteisėtos naudos iš tikrųjų elgtųsi tam tikru būdu, užtenka vien to, kad ji gali būti suvokiama kaip daranti įtaką gavėjui. Taip pat verta paminėti, kad neteisėtos naudos suteikimas vertinamas taip pat, kaip neteisėtos naudos gavimas.

Neteisėta nauda gali būti gryniesi pinigai, vertingos ar dažnai dovanojamos dovanos, ilgos ir prabangios kelionės arba svetingumo paslaugos, pavyzdžiui, sporto ar kultūros renginiai. Tokios neteisėtos naudos gavėju gali būti pats asmuo arba jo draugai ar šeima. Kiti pavyzdžiai yra labiau netiesioginiai, tokie kaip paskola su mažomis palūkanomis, pažadas dėl būsimo darbo, naudojimasis ryšiais arba paslaugomis ir t. t. Kyšininkavimas ir „skubos mokesčiai“ yra korupcijos rūšys, o interesų konfliktai, dovanos, svetingumo paslaugos ir išlaidos gali būti arba sąlygoti korupciją priklausomai nuo aplinkybių.

Kadangi „Yara“ būstinė yra Norvegijoje, visi darbuotojai privalo laikytis Norvegijos kovos su korupcija įstatymų ir vietos įstatymų. Norvegijos kovos su korupcija įstatymas apima ir privatų, ir viešąjį sektorių. Pagal įstatymą, prekyba poveikiu yra korupcijos rūšis. Prekyba poveikiu vyksta tada, kai neteisėta nauda yra siūloma arba prašoma siekiant, kad tam tikras asmuo paveiktų trečiojo asmens veiksmus.

„Yara“, kaip bendrovė, gali būti patraukta baudžiamojon atsakomybėn už įstatymų pažeidimus, net jei joks fizinis asmuo nėra baudžiamas už šį nusikaltimą. Kitos pasekmės, kurias gali patirti „Yara“, yra civilinė atsakomybė, verslo nuostoliai ir sugadinta reputacija. Asmenys, dalyvaujantys korupciniuose veiksmuose, gali būti patraukti civilinėn ir baudžiamojon atsakomybėn.

Jūs turite teisę ir pareigą pririnkus kreiptis konsultacijos šiais klausimais, pirmiausia – į savo tiesioginį vadovą. Žr. 3 dalį „Prašymas patarti ir pranešimas apie problemą“.

Taip pat galite remtis „Yara“ etikos ir atitikties užtikrinimo kodeksu – išsamiu dokumentu, kuriame aptariama „Yara“ atitikties užtikrinimo programa ir kova su korupcija. Nuorodą į šį dokumentą galite rasti „Etikos ir atitikties aktualijų“ puslapiuose ir adresu www.yara.com.

7.1. Skubos mokesčiai

Atsiskaitymai grynaisiais pinigais arba natūra už reikiamu laiku atliktus įprastus veiksmus dažnai vadinami „skubos mokesčiais“ arba „patepimu“ (angl. „grease payments“). Tai veiksmai, kuriuos turi atlikti gavėjas ir kurie gali apimti dokumentų tvarkymą ir leidimų išdavimą. Toks atsiskaitymas yra nominalios vertės, atitinkančios vietos ekonomiką.

Niekada nemokėkite „skubos mokesčių“ „Yara“ vardu. Ši nuostata galioja nepriklausomai nuo to, ar mokestis mokamas tiesiogiai, ar netiesiogiai per verslo partnerius, ar atsiskaitoma grynaisiais, ar natūra.

Gavę prašymą sumokėti „skubos mokesčius“ tvirtai atsisakykite. „Yara“ yra pasirengusi skirti papildomo laiko, lėšų ir pastangų, kad išvengtų tokių mokesčių.

Šios politikos, kaip ir kitų Etikos kodekse nurodytų sričių politikos laikymasis jokiais atvejais negali kelti pavojaus žmonių sveikatai, saugai ar saugumui.

Apie visus prašymus sumokėti „skubos mokesčius“ turi būti nedelsiant pranešta naudojantis Pranešimo apie „skubos mokesčius“ forma, kurią galima rasti „Etikos ir atitikties aktualijų“ puslapiuose. Privaloma pranešti apie visus prašymus, net jei mokestis nebuvo sumokėtas.

8) Interesų konfliktai

Interesų konfliktai kyla tada, kai asmeniniai interesai kertasi arba gali kirstis su „Yara“ interesais. Atvirumas ir skaidrumas yra labai svarbūs sprendžiant faktinius, galimus ar numanomas interesų konfliktus, ir turėtų būti nagrinėjami visi trys atvejai. Numanomas interesų konfliktas yra tada, kai su tuo nesusijęs ir apie situaciją nežinantis asmuo tai gali interpretuoti kaip konfliktą.

Mes suvokiame, kad interesų konfliktas gali sąlygoti korupciją, todėl „Yara“ veikloje interesų konfliktus siekiama mažinti. Kai dalyvaujate sprendimų, susijusių su esamu ar galimu interesų konfliktu, priėmimo procese, turite kreiptis patarimo ir imtis rekomenduojamų rizikos mažinimo priemonių.

Interesų konfliktų būna įvairių. Interesų konfliktas gali būti susijęs ir su šeimos nariais („šeimos nariai“ gali būti sutuoktinė (-is), širdies draugė (-as), tėvai, vaikai, broliai ir seserys, pusbroliai, pusseserės, sūnėnai, dukterėčios, tetos, dėdės, seneliai, proanūkiai, patėviai, pamotės) ar artimais draugais (artimi draugai tai asmeniniai ryšiai su ne šeimos nariais, tokiais kaip kaimynais, buvusiais kolegomis, draugai iš universiteto, mokyklos ir t. t.). Ryšiai su „artimu draugu“ gali būti, pavyzdžiui, kartu švenčiami gimtadieniai, šventės ar vestuvės, atostogos kartu su ar be atitinkamų šeimos narių, buvimas asmens vaiko krikšto tėvais ar nemažos vertės piniginių dovanos.

Toliau pateikiamos kelios situacijos, kuriose gali kilti faktinių, galimų ar numanomų interesų konfliktų:

- jei vadovaujate ar įdarbinate šeimos narius arba artimus draugus;
- jei galimas jūsų ir šeimos nario ar draugo atsakomybių pasidalijimas. Atsakomybės pasidalijimas yra tada, kai užduotis paskirstoma dviem ar daugiau asmenų, kad būtų padidinta kontrolė, pavyzdžiui, kai vienas asmuo suteikia leidimą atlikti mokėjimą, o kitas jį atlieka;
- jei jūsų šeimos narys ar artimas draugas dirba ar teikia paslaugas verslo partneriui ar konkurentui, tiesiogiai susijusias su jūsų pareigomis „Yara“;
- jei jūsų šeimos narys ar artimas draugas tiesiogiai ar netiesiogiai valdo arba turi didelių finansinių interesų, galinčių turėti įtakos santykiams su „Yara“, bet kurio iš „Yara“ verslo partnerių ar konkurentų bendrovėje;
- jei esate komercinės įmonės valdybos narys be „Yara“ rašytinio sutikimo;
- jei turite kitą darbą ir to darbo interesai trukdo jums atlikti savo darbo pareigas „Yara“.

Jūs turite teisę ir pareigą kreiptis patarimo dėl interesų konfliktų, pirmiausia – į savo tiesioginį vadovą. Daugiau informacijos apie tai galima rasti 3 dalyje „Prašymas patarti ir pranešimas apie problemą“.

Klausimai, kuriuos galite sau užduoti:

- Ar turite šeimos narių arba artimų draugų, dirbančių „Yara“ arba dalyvaujančių įdarbinimo įmonėje „Yara“ procese?
- Ar jūs, jūsų šeimos narys ar artimas draugas dirba „Yara“ verslo partneriui arba konkurentui?
- Ar turite arba ar žinote apie kokį nors šeimos narį ar artimą draugą, kuris turi didelių ekonominių interesų „Yara“ verslo partnerio ar konkurento bendrovėje?
- Ar einate kokias nors pareigas arba ketinate teikti kokias nors mokamas konsultacijas, nesusijusias su jūsų pareigomis „Yara“ (pvz., laisvai samdomo valdybos nario darbas ir kt.)?
- Ar turite kokių nors licencijų ar nuosavybės interesų, susijusių su kokiais nors produktais ar įrankiais, kuriuos „Yara“ gali naudoti ar su kuriais gali konkuruoti?

Darbuotojų santykiai

„Yara“ supranta, kad tarp darbuotojų gali užsimegzti romantiniai ryšiai. Tačiau taip pat pripažįstame, kad tokie ryšiai gali paveikti kitų žmonių darbo aplinką ir kad jie gali padidinti klaidingo supratimo, interesų konfliktų ir net sukčiavimo riziką. Užmezgę romantinius ryšius su kolega atkreipkite ypatingą dėmesį į taisykles dėl interesų konfliktų. Jei turite klausimų dėl romantinių ryšių, raginame kreiptis patarimo į savo tiesioginį vadovą.

Esant romantiniams ryšiams tarp pavaldžių darbuotojų ar tos pačios komandos kolegų, aukščiausias pareigas einantis asmuo turi pranešti apie tokius santykius savo tiesioginiam vadovui, taip pat turėtų būti sutarta dėl taikaus sprendimo.

Visi pranešimai apie romantinius ryšius bus nagrinėjami labai diskretiškai.

Visi interesų konfliktai turi būti deklaruoti pagal interesų konfliktų deklaracijos formą, pateiktą „Etikos ir atitikties aktualijų“ puslapiuose.

9) Svetingumo paslaugos, dovanos ir išlaidos

„Yara“ vadovaujasi pagrindine taisykle, kad mes esame linkę nedovanoti ir nepriimti dovanų. „Yara“ draudžia teikti ir priimti svetingumo paslaugas, dovanas ir išlaidas, kurios:

- daro arba galbūt daro netinkamą poveikį šalims,
- nėra susijusios su verslu ir nėra skirtos verslo santykiams kurti ar stiprinti,
- yra per didelės arba dažnos,
- teikiamos šalims, dalyvaujančioms derybose dėl sutarties, konkurse arba varžytinėse,
- teikiamos „quid pro quo“ pagrindu (kas nors mainais už ką nors),
- jūs sumokate asmeniškai, kad nereikėtų pranešti,
- neatitinka vietos įstatymų, kitų teisės aktų, kultūros ar papročių,
- laikomos netinkamomis,
- yra piniginio pobūdžio, pavyzdžiui, gryniesi pinigai, paskolos, dovanų kortelės, kuponai, išankstinio mokėjimo kredito kortelės ir kt.

Svetingumo paslaugos, išlaidos ir dovanos visada turi būti atviros ir skaidrios, jos turi atspindėti „Yara“ vertybes, verslo tikslą ir progą. Svetingumas, kuris gali būti laikomas nesusijusiu su jūsų verslu, neturėtų būti priimamas. Tiek teikiamas, tiek gaunamas svetingumo paslaugas visais atvejais turi iš anksto raštu patvirtinti jūsų tiesioginis vadovas.

Dovanas, kurių vertė mažesnė nei 75 JAV doleriai, galite priimti ar teikti be išankstinio savo tiesioginio vadovo sutikimo.

Dovanos ir svetingumo paslaugos, kurių vertė viršija 75 JAV dolerius, neturėtų būti teikiamos ar priimamos iš verslo partnerių ar kitų trečiųjų šalių. Tačiau išimtinėmis aplinkybėmis, kai dovanos ar svetingumo paslaugos, kurių vertė viršija 75 JAV dolerius, arba mokėjimas už verslo partnerių kelionę gali būti pateisinami dėl verslo tikslų, reikia gauti tiesioginio vadovo rašytinį sutikimą, o prieš dovanojant ar siūlant apmokėti tokias išlaidas reikia pateikti etikos ir atitikties deklaracijos formą „Dovanų ir svetingumo paslaugų deklaracija“.

Dovanų ir svetingumo paslaugų deklaracijos formą, pateiktą „Etikos ir atitikties aktualijų“ puslapiuose, reikia užpildyti, jeigu:

- verslo poreikiais pateisinamas didesnės nei 75 JAV dolerių vertės dovanų ir svetingumo paslaugų teikimas ar priėmimas,
- „Yara“ svarsto galimybę apmokėti verslo partnerių kelionę,
- „Yara“ ketina teikti dovanas ar svetingumo paslaugas valstybės pareigūnui.

Turite būti ypač atsargūs teikdami ar priimdami dovanas, svetingumo paslaugas ir išlaidas, pavyzdžiui, dienpinigius, iš valstybės tarnautojų ar su jais artimai susijusių asmenų. Niekada nesiūlykite ir neteikite valstybės tarnautojams dovanų ar svetingumo paslaugų, kad gautumėte licenciją, leidimą ar kitokios naudos.

„Yara“ įmonėje mes visada patys apmokame savo kelionės ir apgyvendinimo išlaidas, kai vykstame į komandiruotę „Yara“ vardu. „Yara“ tik išimtiniais atvejais moka už sutuoktinius, net ir tuo ypatingu atveju, kai apmokame verslo partnerio ar kito trečiojo asmens kelionės ir apgyvendinimo išlaidas.

Dovanos, svetingumo paslaugos ir išlaidos turi būti tiksliai užfiksuotos „Yara“ apskaitos knygose ir dokumentuose.

Daugiau patarimų rasite Dovanų ir svetingumo paslaugų gairėse, kurios pateikiamos „Etikos ir atitikties aktualijų“ puslapiuose, arba kreipkitės į savo tiesioginį vadovą.

10 Darbas su mūsų verslo partneriais

Patiems vykdyti etišką veiklą, laikantis nustatytų reikalavimų, nepakanka. „Yara“, kaip pasaulinė bendrovė, taip pat vertinama pagal savo verslo partnerių elgesį ir yra atsakinga už tai, su kuo renkasi bendradarbiauti. „Yara“ yra tvirtai pasiryžusi būti atsakingos ir tvarios vertės grandinės dalimi bei toliau sieks tobulinti savo sistemas ir procesus, kad pasiektų šį tikslą.

Visi mūsų verslo partneriai turėtų laikytis visų atitinkamų įstatymų ir kitų teisės aktų, taip pat „Yara“ verslo partnerių etikos kodekso (parengto daugiau nei

20 kalbų, kuri galima rasti „Etikos ir atitikties aktualijų“ puslapiuose ir interneto svetainėje www.yara.com). Tai reiškia, kad jie turi vykdyti savo veiklą pagal tarptautiniu mastu pripažintus ir patvirtintus standartus, taikomus svarbiausiose srityse, tokiose kaip kova su korupcija, žmogaus teisės, darbo sąlygos, tvarumas, verslo etika ir atitiktis. „Yara“ išipareigoja dirbti tik su tais partneriais, kurie atitinka šiuos reikalavimus, o to nepadarius verslo santykiai gali būti nutraukti.

Dėl atitikties nuostatų įtraukimo į verslo partnerio sutartį pasitarkite su Teisės skyriumi.

10.1 Tarpininkai, veikiantys „Yara“ vardu

Visi verslo partneriai, dirbantys „Yara“ vardu, yra laikomi tarpininkais arba agentais. Tačiau jie vadinami ir kitaip, pavyzdžiui, konsultantais, rangovais, agentais, perpardavinėtojais, brokeriais ir t. t.

Norvegijos kovos su korupcija įstatymas taikomas visoms įmonėms ir asmenims, veikiantiems „Yara“ vardu, nepriklausomai nuo jų pilietybės ar veiklos vietos. Tai reiškia, kad „Yara“ gali būti laikoma atsakinga už tarpininko veiksmus. Tai taip pat reiškia, kad šie subjektai ar asmenys yra su didele rizika susiję verslo partneriai, su kuriais reikia elgtis itin atsargiai. Tarpininkai privalo sutartyje raštu patvirtinti, kad jie sutinka laikytis „Yara“ verslo partnerių etikos kodeksui lygiaverčio ar aukštesnio standarto.

10.2. Bendra veikla ir partnerystė

„Yara“ standartai kuo plačiau taikomi visoms įmonėms, kurių didžioji dalis priklauso „Yara“. Įmonėse, kuriuose „Yara“ yra mažos dalies savininkė, šalys turėtų susitarti dėl standartų bei audito teisių ir tai dokumentuoti. Kai įmonės verčiasi bendra veikla, visa tai turėtų būti dokumentuojama bendros veiklos sutartyje.

10.3 Sąžiningumo patikrinimas

Remiantis „Yara“ sąžiningumo patikrinimo (SP) procedūra, prieš sudarant sutartį ar sandorį su bet kuriuo nauju verslo partneriu, pirma reikia patikrinti to verslo partnerio sąžiningumą.

SP procedūrą galima rasti „Yara“ valdymo sistemoje ir papildomuose procesų nurodymuose, o vykdant SP procedūrą galima vadovautis „Etikos ir atitikties aktualijų“ puslapiu. Visi darbuotojai privalo laikytis SP procedūros ir ją suprasti.

10.4. Lengvatinio apmokestinimo jurisdikcijos

Dėl ribotos informacijos sandoriai, susiję su lengvatinio apmokestinimo jurisdikcijomis, gali kelti papildomą riziką „Yara“. Tokia rizika gali kilti, pavyzdžiui, dėl padidintos verslo partnerių įmonių struktūros visuomeninės ir reguliacinės kontrolės, taip pat dėl pinigų plovimo ar mokesčių vengimo prevencijos taisyklių nesilaikymo.

Verslo partneriai gali turėti teisėtą ir pagrįstą priežastį naudotis lengvatinio apmokestinimo jurisdikcijomis. Tačiau ypatingo atsargumo reikia tais atvejais, kai verslo partneris yra įsteigęs juridinį asmenį, turi banko sąskaitą ar vykdo kitą veiklą tokioje jurisdikcijoje.

Jei kyla abejonų dėl lengvatinio apmokestinimo jurisdikcijų, nedelsdami kreipkitės į Finansų, izdo ir draudimo arba Etikos ir atitikties užtikrinimo skyrių.

10.5. Sankcijos

„Yara“ įsipareigoja laikytis visų taikomų nacionalinių ir tarptautinių finansinių, prekybos ir kitų sankcijų reglamentų, kartais galiojančių šalyse, kuriose veikiame. „Yara“ laikosi

Norvegijos sankcijų ir Europos Sąjungos priimtų sankcijų laikymosi politikos, nes „Yara“ gamina, parduoda ir teikia paslaugas Europos rinkoje. JAV sankcijos taip pat aktualios „Yara“ ir gali būti taikomos, kai yra koks nors ryšys tarp planuojamos verslo veiklos ir JAV, įskaitant veiklą, susijusią su JAV doleriais, asmenimis, bendrovėmis ar bankais iš JAV. Be to, „Yara“ veiklos šalyse gali būti taikomos papildomos vietinės sankcijos, kurių „Yara“ taip pat turi laikytis.

Kiekvienas „Yara“ skyrius yra atsakingas už tai, kad jo vykdoma veikla atitiktų taikomus sankcijų reglamentus, ir visų pirma turi laikytis „Yara“ sankcijų laikymosi proceso. Visais klausimais, susijusiais su sankcijų reglamentavimu, kreipkitės į Teisės skyrių.

Daugiau informacijos apie „Yara“ sankcijų laikymosi procesą ir šalis, kurios sankcijų požiūriu laikomos „labai“ ir „itin“ rizikingomis šalimis, pateikiama „Aktualijose“.

Privalote susipažinti su „Yara“ sankcijų laikymosi procesu ir jo laikytis, ypač, kai potenciali verslo veikla yra susijusi su šalimis, kurias „Yara“ apibrėžia kaip „labai“ arba „itin“ rizikingas sankcijų požiūriu.

11) Sąžininga konkurencija

„Yara“ taiko griežtą politiką, pagal kurią veikla turi būti vykdoma laikantis visų galiojančių konkurencijos įstatymų ir kitų teisės aktų.

Mūsų, kaip darbuotojų, pareiga yra susipažinti su atitinkamais konkurencijos įstatymais ir kitais teisės aktais bei savo darbo veiklą vykdyti pagal visus jų reikalavimus. Jei turite klausimų ar abejonių dėl šių įstatymų turinio ar taikymo srities arba su jais susijusios verslo veiklos, pasitarkite su savo tiesioginiu vadovu arba Teisės skyriumi.

11.1. Konkurencijos įstatymo reikalavimai

Norėdami įsitikinti, kad laikotės konkurencijos įstatymų, būtinai:

- būkite budrūs, kai konkurentai ima kalbėti apie vidaus ar komerciniu požiūriu svarbius reikalus (pvz., kainodaros strategiją, nuolaidas, numatomą gamyklos uždarymą / išplėtimą ir kt.). Prasidėjus tokiam pokalbiui, nedelsdami iš jo pasišalinkite ir praneškite apie tai savo tiesioginiam vadovui ir Teisės skyriui;
- niekada nedalyvaukite jokiuose netinkamuose pokalbiuose raštu, elektroniniu būdu ar žodžiu. Susirašinėjimas gali būti panaudotas kaip įrodymas teisme;
- susipažinkite su „Yara“ atitikties konkurencijos teisės reikalavimams užtikrinimo vadovu ir netikėtų patikrinimų (angl. „dawn raid“) vykdymo vadovu, kurie pateikti „Aktualijose“, įskaitant kitas jūsų vietos rinkai aktualias procedūras ir nuorodas. Be to, „Yara“ mokymosi platformoje siūlomi nuotolinio mokymosi internetu kursai.

Nežinojimas nebus laikomas priimtiniu pasiteisinimu konkurencijos institucijoms, o nesilaikant konkurencijos taisyklių gali būti taikomos drausminės priemonės. Atkreipkite dėmesį, kad nė vienas „Yara“ darbuotojas neturi teisės duoti įsakymus ar nurodymus, dėl kurių būtų pažeisti šie įstatymai ir kiti teisės aktai.

11.2. Vertikalieji apribojimai

Dažnai pasitaikantys vertikaliųjų apribojimų pavyzdžiai:

- perpardavimo kainų palaikymas – minimalių arba maksimalių kainų, kuriomis platintojas gali perparduoti įsigytą produktą, nustatymas;
- teritoriniai apribojimai – geografinės teritorijos, kurioje platintojas gali perparduoti įsigytą produktą, apribojimas;
- išimtinis tiekimas – pirkėjo skatinimas prekiauti tik „Yara“ produktais;
- susiejimo susitarimai ir sujungimas – vieno produkto pasiūla, priklausanti nuo kitų produktų ar paslaugų pirkimo.

11.3. Slaptas susitarimas

Slaptų susitarimų pavyzdžiai:

- kainų nustatymo ir kainodaros strategijos – tų pačių produktų ar paslaugų pardavimas tokiomis pačiomis kainomis ir panašiomis sąlygomis;
- pardavimo arba gamybos apimtis – tik tam tikro (riboto) produktų kiekio gamyba arba pardavimas rinkoje;
- teritorijų pasidalijimas – susitarimas nedalyvauti kitų susitarimo šalių rinkose, siekiant sumažinti konkurenciją sutartose teritorijose arba dėl tam tikrų kategorijų klientų;
- antikonkurencinis veiksmų suderinimas konkursuose (angl. „bid rigging“) – tam tikra sukčiavimo forma, kai šalys aukcione pateikia netikrus pasiūlymus.

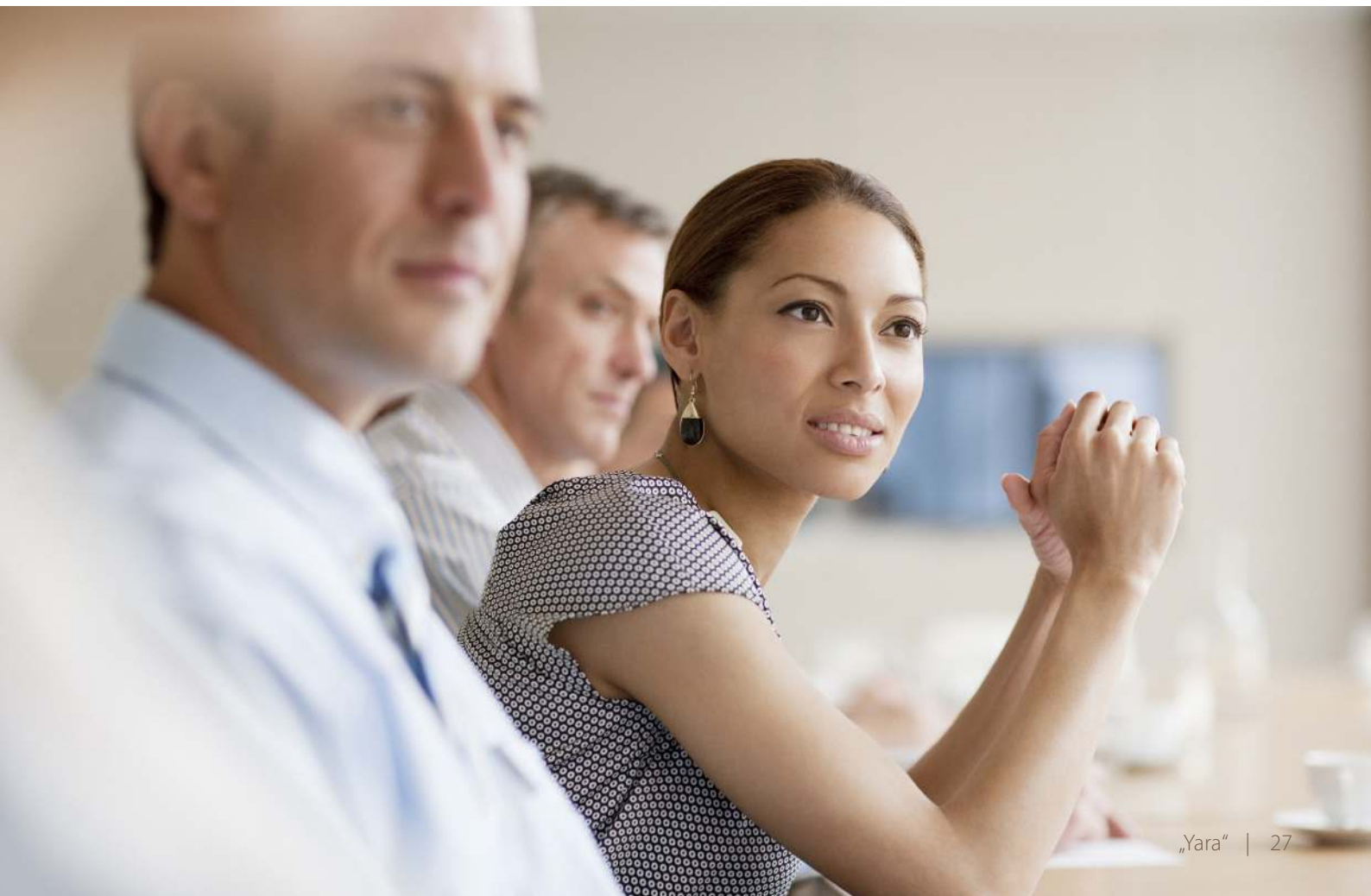
Negalite dalyvauti nei tiesioginiame, nei netiesioginiame slaptame susitarime. Tai apima dalijimąsi visų rūšių informacija, kuri gali turėti įtakos būsimam konkurento elgesiui rinkoje. Net neoficialus minėtųjų klausimų aptarimas dažnai gali pažeisti konkurencijos įstatymus. Dėl tokio pobūdžio veiksmų „Yara“ gali būti skirtos didelės baudos, o susijusiems asmenims taip pat gali būti skirtos baudos ir (arba) laisvės atėmimo bausmė, drausminės priemonės.

11.4. Dominuojanti padėtis

Jei dirbate rinkoje, kurioje institucijos laiko „Yara“ dominuojančią padėtį užimančia rinkos dalyve (kurios rinkos dalis yra didesnė nei 40–50 proc.), ir jūsų darbas yra susijęs su pardavimu, rinkodara ar pirkimu, turite vengti „Yara“ veiklos, kuri gali būti laikoma pažeidimu, pavyzdžiui, lojalumo nuolaidos ir grobuoniškos kainos.

11.5. Susijungimas ir įsigijimas

Sprendžiant susijungimų ir įsigijimų ar jungtinės veiklos įmonių klausimus, visuomet turi dalyvauti Teisės skyrius, kad būtų išvengta antikonkurencinių veiksmų ar pranešimo apie susijungimus reikalavimų pažeidimo.

12) Finansinė ir nefinansinė atskaitomybė ir skaidrumas

12.1. Finansinė atskaitomybė ir skaidrumas

„Yara“, kaip rinkos lyderė ir biržinė bendrovė, privalo laiku pateikti išsamią ir tikslią informaciją savo akcininkams, taip pat valstybės reguliavimo institucijoms ir plačiai visuomenei. „Yara“ finansiniai dokumentai turi būti išsamūs, teisingi, tikslūs, pateikti laiku ir suprantami.

Visi mūsų dokumentai turi būti parengti pagal galiojančius įstatymus, kitus teisės aktus, atitinkamus apskaitos standartus ir „Yara“ vidaus politikas. „Yara“ taip pat turi laikytis Norvegijos vertybinių popierių biržos (Oslo Børs) taisyklių ir Norvegijos įmonių valdymo kodekso, nepriklausomai nuo to, kuriame biure dirbate. Tinkamos, veiksmingos ir efektyvios vidaus kontrolės procedūros, susijusios su finansine atskaitomybe, turi būti įgyvendinamos laikantis pagrindinių reikalavimų, įskaitant tinkamą pareigų atskyrimą ir įgaliojimų perdavimą.

Kiekvienas yra atsakingas už tai, kad jų teikiamos finansinės ataskaitos ir informacija būtų išsamios, teisingos, tikslios, pateikiamos laiku ir suprantamos. Visi bendrovės dokumentai (sąskaitos faktūros, išlaidų sąskaitos, ataskaitos dėl išlaidų kelionėms ir pramogoms, algalapiai, paslaugų teikimo dokumentai, ataskaitos ir t. t.) turi būti parengti laiku ir tiksliai. Dėl „Yara“ integruoto verslo modelio, tarp dviejų funkcijų ir verslo linijų reikia plataus bendradarbiavimo. Finansinė atskaitomybė atspindi tai, kas vyksta bendrovėje; mūsų apskaitos knygos ir dokumentuose turi būti tiksliai užfiksuoti visi verslo sandoriai, kuriuose dalyvavote. Nė vienas iš mūsų negali parengti ar dalyvauti rengiant klaidingus ar neišsamius dokumentus.

Tai ypač svarbu, kai vadovybės sprendimai ir prielaidos turi įtakos ataskaitiniams duomenims ir kai pagrindiniai veiklos rodikliai yra grindžiami finansiniais rezultatais. Iš visų finansinėje apskaitoje ir ataskaitų teikime dalyvaujančių darbuotojų „Yara“ reikalauja reikiamo profesinio objektyvumo ir skepticizmo.

„Yara“ bendravimas ir bendradarbiavimas su vidaus ir išorės auditoriais turi būti atviras, sąžiningas ir visapusiškas. Visi atliekant auditą iškelti klausimai ar problemos turi būti tinkamai išnagrinėti ir išspręsti.

Turėtumėte nedelsdami pranešti apie bet kokią įtariamą ar faktinį klaidingą ar netinkamą finansinės ar veiklos informacijos pateikimą. Žr. 3.2 dalį „Kaip pranešti apie problemą“. Bet koks tyčinis veiksmas, kuriuo siekiama paveikti ar pakoreguoti finansinius duomenis norimam rezultatui pasiekti, bus laikomas sukčiavimu.

Daugiau informacijos galima rasti Finansinės atskaitomybės vidaus kontrolės vadove ir „Yara“ apskaitos vadove.

12.2 Prekyba pasinaudojant viešai neatskleista informacija

„Yara“ yra biržinė bendrovė. Todėl negalite pirkti ar parduoti „Yara“ ar kitų bendrovių akcijų ar kitų finansinių priemonių, jei turite informacijos, kuri rinkoje nėra plačiai žinoma ir kurios paskelbimas gali turėti reikšmingos įtakos šių finansinių priemonių ar su jomis susijusių finansinių priemonių kainai. Taip pat negalite patarti kitiems atlikti tokius veiksmus.

Svarbi viešai neatskleista informacija gali būti teigiama arba neigiama. Pavyzdžiui, informacija, kurią galima priskirti viešai neatskleistai informacijai, yra dar nepaskelbtos finansinės ataskaitos, informacija apie susijungimus ar įsigijimus, dideles investicijas ar verslo dalies pardavimą, dividendų politikos pokyčius ar vykdomosios vadovybės pasikeitimus.

Jei turite klausimų, ar jūsų turima informacija laikoma viešai neatskleista informacija, turėtumėte pasitarti su Ryšių su investuotojais skyriumi arba Teisės skyriumi.

Jokiais atvejais negalite atskleisti vidinės informacijos jokiam „Yara“ nedirbančiam asmeniui, įskaitant jūsų šeimos narius ar draugus. Taip pat neturėtumėte aptarinėti šios informacijos su kolegomis, kuriems nereikia jos žinoti. Pagal įstatymą „Yara“ privalo sudaryti sąrašą asmenų, galinčių pasiekti vidinę informaciją, ir naudoti IT sistemą, vadinamąją „InsiderLog“, siekdama laikytis šio reikalavimo. Jei turite vidinės informacijos, gavę pranešimą turėsite kuo greičiau prisijungti prie šios sistemos ir užpildyti reikiamus laukelius.

Prekyba pasinaudojant viešai neatskleista informacija yra neteisėta. Pažeidėjams gali būti taikomos civilinės ir (arba) baudžiamosios atsakomybės priemonės.

12.3. Pinigų plovimas

Daugeliu nusikalstamų veikų siekiama pelno veiką darančiam asmeniui ar grupei. Pinigų plovimu vadinama veikla, kai nusikaltėliai perkelia lėšas per bankus ir kitas įmones, kad jas būtų galima panaudoti nenustačius neteisėtos veiklos, kurią vykdančios buvo gautos.

Pinigų plovimas yra neteisėtas Norvegijoje ir daugelyje kitų šalių. „Yara“ draudžia pinigų plovimą ir imasi prevencinių priemonių, kad būtų išvengta nesąmoningo dalyvavimo tokioje veikloje. Privalote įsitikinti, kad nedalyvaujate pinigų plovimo veikloje, o apie bet kokius įtariamus bandymus plauti pinigus turite pranešti Etikos ir atitikties užtikrinimo skyriui.

12.4 Lėšos

Nepriklausomai nuo to, ar dirbate, keliaujate darbo reikalais, ar pramogaujate su savo verslo partneriais, privalote apdairiai naudoti „Yara“ lėšas. Šias lėšas turite naudoti atsakingai ir tik darbo tikslais. Kiekvienas iš mūsų yra atsakingas už tai, kad „Yara“ lėšos būtų tinkamai apskaitytos ir kontroliuojamos, siekiant išvengti netinkamo naudojimo ir vagystės.

12.5. Nefinansinė atskaitomybė ir skaidrumas

„Yara“ misija – atsakingai aprūpinti pasaulį maistu ir apsaugoti planetą – yra įkvėpta JT darnaus vystymosi tikslų ir Paryžiaus susitarimo. Siekiame kruopščiai ir skaidriai teikti tvarumo ataskaitas.

Laikydamosi visuotinių standartų, „Yara“ siekia išorinio užtikrinimo dėl savo atsiskaitymų pagal Įmonių informacijos apie tvarumą teikimo direktyvą (IITTD). Mūsų tikslas – pasiekti tokį patį nefinansinės atskaitomybės kokybės lygį kaip ir finansinės atskaitomybės. Pradėjome brandos šioje srityje kelionę, įformindami vidinę nefinansinių rodiklių kontrolę.

„Yara“ bendravimas ir bendradarbiavimas su vidaus ir išorės auditoriais turi būti atviras, sąžiningas ir visapusiškas. Visi atliekant auditą iškelti klausimai ar problemos turi būti tinkamai išnagrinėti ir išspręsti.

Turėtumėte nedelsdami pranešti apie bet kokią įtariamą ar faktinį klaidingą ar netinkamą nefinansinės informacijos pateikimą. Bet koks tyčinis veiksmas, kuriuo siekiama paveikti ar pakoreguoti nefinansinius duomenis norimam rezultatui pasiekti, bus laikomas sukčiavimu.

Daugiau informacijos galima rasti Tvarumo valdymo, Vidaus kontrolės vadove ir kiekvieno rodiklio politikoje bei procesuose.

13) Bendrovės informacijos apsauga

Mūsų bendrovė, verslo partneriai ir akcininkai tiki, kad apsaugosime „Yara“ turtą. Esame atsakingi už šio turto apsaugą, įskaitant materialų turtą (pavyzdžiui, prekes, produktus, įrangą ir lėšas) ir intelektualinę nuosavybę.

13.1. Konfidenciali ir visiškai slapta informacija

Mes visi turime stengtis užtikrinti, kad atitinkamo leidimo neturintys bendrovės darbuotojai ir pašaliniai asmenys negalėtų naudotis konfidencialia „Yara“ informacija. Apskritai konfidenciali ir visiškai slapta informacija yra viešai neskelbiama informacija, kuri yra itin svarbi „Yara“, jos darbuotojams ar verslo partneriams. Neteisėtas jos atskleidimas gali turėti neigiamą poveikį „Yara“ ir jos partneriams. Tai gali būti strateginė informacija, pavyzdžiui, verslo planai, rinkodaros ir pardavimo informacija, sutartys, produktų kūrimo planai, informacija apie susijungimus ir įsigijimus, tarpinių ataskaitų projektai ir inžinerinės specifikacijos. Neteisėtas tokios informacijos atskleidimas gali pakenkti „Yara“ veiklai ar reputacijai, taip pat gali turėti įtakos „Yara“ ar jos partnerių akcijų kainai. Todėl privalome laikytis visos šios informacijos konfidencialumo užtikrinimo reikalavimų, išskyrus tuos atvejus, kai jos atskleidimas yra leidžiamas arba būtinas pagal įstatymus.

Daugiau informacijos galima rasti duomenų tvarkymo politikoje.

Siekiant užkirsti kelią leidimo neturintiems asmenims naudotis „Yara“ informacija, jūs, kaip „Yara“ darbuotojas, turite:

- apsaugoti „Yara“ naudotojo paskyrą ir niekada su niekuo nesidalyti prieigos duomenimis (slaptažodžiu ar kitais tapatumo nustatymo duomenimis), nesvarbu, ar tai būtų telefonu, ar tiesiogiai;
- atkreipti dėmesį į tai, kur esate, ir ar niekas jūsų negirdi. Venkite viešai neskelbiamos „Yara“ informacijos aptarinėjimo viešose vietose, pavyzdžiui, lėktuve, traukinyje ar lifte. Panašių atsargos priemonių reikia imtis dalyvaujant telefoninėse konferencijose, nes prie pokalbio gali prisijungti ir pašaliniai asmenys, o to išvengti yra sunku;

- tinkamai kontroliuoti dokumentus užtikrinant, kad informacija būtų tinkamai apsaugota ją laikant ir platinant;
- suprasti, kad „Yara“ el. laiškų persiuntimas be leidimo yra konfidencialumo pažeidimas. Tai taikoma ir laiškų persiuntimui jūsų asmeniniu el. pašto adresu;
- užtikrinti, kad prieš pateikiant konfidencialią informaciją būtų sudarytas tinkamas konfidencialumo susitarimas;
- įsitikinti, kad saugiai atsikratote nereikalingų spausdintų dokumentų, kuriuose yra konfidencialios informacijos, sudėdami juos į saugias dėžes arba susmulkindami juos smulkintuvu;
- nesidalyti slapta „Yara“ informacija per nevaldomas paslaugas, socialiniuose tinkluose ar išoriniais kanalais. Visada įsitikinkite, kad pašalinote „Yara“ neskelbtinus ir asmens duomenis prieš naudodamiesi laisvai prieinamomis internetinėmis paslaugomis, tokiomis kaip vertimo įrankiai, dirbtinio intelekto pokalbių robotai (pvz., „ChatGPT“), debesijos duomenų saugykla, paslaugos (pvz., programinė įranga kaip paslauga (SaaS) ir kt.;
- reguliariai peržiūrėti informaciją „Yara“ suteiktoje asmeninėje debesijos duomenų saugykloje (pvz., „OneDrive“) ir komandos bendrai naudojamą turinį (pvz., „SharePoint“ / „Teams“), apriboti prieigą prie tokios informacijos ir ištrinti informaciją, kuri jums nereikalinga;
- išlaikyti konfidencialumą ne tik dirbant su „Yara“, bet ir nutraukus darbo santykius;
- klasifikuoti ir apsaugoti išorinėse laikmenose saugomą slaptą informaciją nuo neteisėto naudojimo taikant Skaitmeninių technologijų skyriaus suteiktą informacijos apsaugos priemonę („Azure Information Protection“) arba užtikrinant, kad ji niekada nebūtų palikta be priežiūros. Tai taikoma ne tik kompiuteriams ir nešiojamiesiems kompiuteriams, bet ir USB atmintinėms, išoriniams diskams ir išmaniesiems telefonams.

Taip pat privalome apsaugoti klientų ir verslo partnerių mums patiktą konfidencialią informaciją. Jokiais atvejais negalite atskleisti partnerių ar klientų informacijos, išskyrus atvejus, kai tai leidžiama arba privaloma pagal įstatymus.

13.2. Intelektinė nuosavybė

„Yara“ intelektinė nuosavybė yra vienas vertingiausių mūsų turtų. „Yara“ intelektinę nuosavybę sudaro „Yara“ priklausančios verslo idėjos ar informacija, pavyzdžiui, unikalūs produktai ar metodikos ir nuosavybės teise priklausanti informacija. Tai apima mūsų komercinės paslaptis, praktinę patirtį (angl. „know-how“), patentus, prekių ženklus ir medžiagą, kuriai taikoma autorių teisių apsauga. Atminkite, kad „Yara“ pasilieka išskirtinę nuosavybės teisę į bet kokią jūsų darbo metu sukurtą ar išplėtotą intelektinę nuosavybę, jei ši veikla yra susijusi su darbu „Yara“.

Jūs taip pat privalote gerbti „Yara“ ir kitų asmenų intelektinės nuosavybės teises. Tai reiškia, kad turite laikytis visų taikomų įstatymų, kuriais reglamentuojamos „Yara“ bei mūsų verslo partnerių intelektinės nuosavybės teisės. Be to, turite gerbti teises, susijusias su nemokamos ar laikinai nemokamos programinės įrangos naudojimu.

13.3. Elektroniniai prietaisai

Nors „Yara“ pripažįsta, kad bendrovei priklausantys kompiuteriai, mobilieji įrenginiai ir kita IT įranga kartais gali būti naudojami asmeniniais tikslais, ši įranga suteikiama darbo reikmėms.

- Būkite itin atsargūs naudodamiesi socialiniais tinklais ar pramoginėmis paslaugomis bendrovės kompiuteriuose ir IT sistemose.
- Nediekite neteisėtos programinės įrangos „Yara“ IT sistemose, savo „Yara“ suteiktuose įrenginiuose ar asmeniniuose įrenginiuose, kuriuos ketinate naudoti norėdami pasiekti „Yara“ duomenis.
- Nenaudokite įmonės valdomų elektroninių prietaisų, kad galėtumėte pasiekti neteisėtą turinį, kuris pažeidžia vietos įstatymus ir (arba) „Yara“ vertybes.
- Nepriimkite, netransliuokite, neatsisiųskite ir nesaugokite piratinės programinės įrangos, muzikos ar kitų tipų skaitmeninių pramogų „Yara“ IT sistemose, savo „Yara“ suteiktuose įrenginiuose ar asmeniniuose įrenginiuose, kuriuos ketinate naudoti norėdami pasiekti „Yara“ duomenis ar sistemas. Griežtai draudžiama naudoti „Yara“ IT sistemas ir įrenginius kriptovaliutų gavybai.
- Nenaudokite jums priskirto „Yara“ el. pašto adreso ir slaptažodžio registruodamiesi išoriniuose forumuose bei neminėkite „Yara“ pavadinimo, nebent tam būtų suteiktas leidimas.

- Visuomet ir visur (namuose, biure, keliaudami), apsaugokite prieigą prie „Yara“ įrenginių ir laikomos informacijos – nesuteikite prieigos neigaliotoms šalims (įskaitant šeimos narius).
- Būtinai grąžinkite elektroninę įrangą, pavyzdžiui, kompiuterį ar mobiliuosius įrenginius, vietos IT tarnybai, gavę pakaitinę įrangą. Neperduokite įrenginių šeimos nariui ar draugams, nelaikykite senų ar pasenusių įrenginių stalčiuose ar kitoje saugykloje. Išimtis tvarkys vietos žmogiškųjų išteklių skyrius arba šalies teisininkas (angl. CLR), padedant vietos IT tarnybai. Tokiu atveju vietos IT tarnyba turi užtikrinti, kad visa įmonės informacija ir įrankiai būtų saugiai ištrinti patvirtintais įrankiais.
- Jūsų atsakomybė yra apsaugoti elektroninę įrangą nuo fizinių pažeidimų, vagystės ar „Yara“ duomenų, saugomų įrenginiuose, praradimo.
- Susipažinkite su būdais, kaip išvengti bandymų pavogti „Yara“ elektroninę informaciją (t. y. atidarant nuorodas ar priedus, gautus įtartiniais el. laiškais, vadinamais sukčiavimu apsimitant (angl. „phishing“), atsakant į nepageidaujamus telefono skambučius, kai prašoma pasidalyti slaptažodžiu, arba paleidžiant bet kokią programinę įrangą, kurią nurodoma atsisiųsti) ir kuo greičiau praneškite apie tokius bandymus „Yara“ pasauliniam aptarnavimo skyriui.

13.4 Skaitmeninė etika ir atsakingas technologijų naudojimas

„Yara“ yra įsipareigojusi etiškai naudoti skaitmenines technologijas, įskaitant dirbtinį intelektą (DI). Pripažįstame, kad DI turi didelį etinį poveikį, todėl pirmenybę teikiame duomenų privatumui ir saugumui. Tikimasi, kad darbuotojai atsakingai naudosis technologijomis ir laikysis mūsų sąžiningumo ir skaidrumo standartų. Mūsų socialinės žiniasklaidos procedūroje pabrėžiamas profesionalumas, „Yara“ reputacijos apsauga ir atsakingas skaitmeninio pėdsako valdymas. Stengiamės užtikrinti, kad mūsų skaitmeninė veikla atitiktų mūsų pagrindines vertybes ir etikos normas.

14) Duomenų privatumas

Visi privalome saugoti savo kolegų, klientų, tiekėjų ir verslo partnerių privatumą ir asmens duomenis. Todėl svarbu, kad visi „Yara“ darbuotojai, kurie gali tvarkyti ar kitaip naudoti asmens duomenis, būtų informuoti apie taikomas reikalavimus.

„Yara“ įdiegė duomenų privatumo politiką ir susijusias procedūras bei rekomendacijas, kuriose numatyta tvarka, kaip „Yara“ turi būti tvarkomi ir apsaugomi asmens duomenys:

Visi „Yara“ darbuotojai privalo laikytis šios politikos nuostatų ir susijusių procedūrų. Už „Yara“ duomenų privatumo politikos pažeidimą gali būti taikomos drausminės priemonės, įskaitant darbo sutarties nutraukimą.

Kas yra asmens duomenys?

Asmens duomenys – tai bet kokia informacija, susijusi su asmeniu, kurio tapatybė yra nustatyta arba gali būti nustatyta. Darbuotojo ar kliento vardas, pavardė, telefono numeris ir el. pašto adresas yra tipiški asmens duomenų pavyzdžiai. Asmens duomenys taip pat apima darbo rezultatų vertinimą, informaciją apie atlyginimą, dirbtas valandas, naudotojo profilį, elektroninius veiklos žurnalus, susijusius su asmens naudojimu IT ištekliais, ir asmens pirkimo informaciją.

Daugiau informacijos apie tai, kas yra asmens duomenys, galima rasti „Aktualijų“ puslapyje „Duomenų privatumas“.

Kaip tvarkyti asmens duomenis?

Tvarkydami asmens duomenis apie kitus asmenis, turite laikytis „Yara“ duomenų privatumo politikos ir susijusių procedūrų bei gairių.

Šiame kontekste „tvarkymas“ reiškia asmens duomenų naudojimą – nuo rinkimo ir registravimo iki atskleidimo ir ištrynimo. Atminkite, kad tam tikrose atsakomybės srityse, pavyzdžiui, žmogiškųjų išteklių, IT ir pirkimų, yra taikomos specialios asmens duomenų tvarkymo procedūros.

Atkreipkite dėmesį, kad:

- asmens duomenys gali būti naudojami tik nurodytais, aiškiais ir teisėtais tikslais ir negali būti renkami ar kitaip tvarkomi, nebent tai yra griežtai būtina;
- būtina nustatyti saugojimo laikotarpį ir įsitikinti, kad asmens duomenys bus ištrinti po saugojimo laikotarpio.

Dėl padidėjusio skaitmeninimo ir didelio informacijos kiekio apskritai asmens duomenų tvarkymas ir teisėtas saugojimas dar niekada nebuvo toks svarbus. Organizacijoms, nesilaikančioms BDAR, gali būti skirtos didelės baudos, be to, gali būti pakenkta jų reputacijai. Todėl labai svarbu, kad asmens duomenis tvarkantys darbuotojai laikytųsi taikomų taisyklių.

Norėdami gauti daugiau informacijos apie tai, kaip turi būti tvarkomi asmens duomenys, apsilankykite „Aktualijų“ puslapyje „Duomenų privatumas“ arba kreipkitės į asmens duomenų apsaugos vadovą ar savo regiono asmens duomenų apsaugos koordinatorių.

15) Tvarumas, suinteresuotosios šalys ir mūsų bendruomenė

15.1. Tvarumas

„Yara“ yra įsipareigojusi taikyti tvarumo standartus savo veikloje ir verslo santykiuose. Mūsų tikslas – pasiekti ir išlaikyti aukštus aplinkos, socialinių ir valdymo (ASV) aspektų tvarumo standartus, užtikrinant, kad mūsų kuriama vertė atitiktų žmonių ir planetos tvaraus vystymosi principus.

Siekdami šio tikslo, į savo veiklos ir valdymo sistemas siekiame įtraukti visame pasaulyje pripažintas sistemas, įskaitant 5 dalyje išvardytus tarptautinius žmogaus ir darbo teisių standartus. Esame įsipareigoję laikytis dešimties JT pasaulinio susitarimo principų. „Yara“ taip pat remia JT darnaus vystymosi, Paryžiaus susitarimo ir Kunmingo ir Monrealio pasaulinės biologinės įvairovės strategijos tikslus.

15.2. Rėmimas

Rėmimas – tai vertės mainai, kai „Yara“ finansuoja mūsų misiją, viziją ir siekius remiančias pastangas, už kurias gauname konkrečią ir apibrėžtą grąžą. Mūsų remiamos veiklos turi atitikti mūsų misiją, viziją ir siekius. Be to, remiame institucijas ar veiklą, kuri prisideda prie mūsų istorijos ar mūsų aptarnaujamų regionų ekonominės plėtros.

Rėmimas grindžiamas oficialiu dviejų šalių susitarimu ir laikomas rinkodaros ir pozicionavimo priemone. Atkreipiame dėmesį, kad „Yara“ neremia asmenų.

Visos remiamos iniciatyvos turi atitikti „Yara“ misiją, viziją ir siekius, taip pat:

- skatinti prekių ženklo žinomumą;
- padėti įgyvendinti mūsų misiją, viziją ir siekius;
- palaikyti mūsų istoriją ir paveldą;
- skatinti įvairovę ir įtrauktį;
- atspindėti mūsų vertingą veiklos indėlį į vietos bendruomenes;

- gerinti santykius su klientais;
- skatinti grupes ir asociacijas vystančias vietas ekonomiką;
- įgalinti vietines iniciatyvas, kurios prisideda prie mūsų tikslo tausoti aplinką ir aprūpinti pasaulį maistu.

Priimdami bet koki įsipareigojimą, visuomet turėtume siekti, kad tai prisidėtų prie „Yara“ prekių ženklo matomumo ir įmonės žinomumo, ją populiarinant remiamos iniciatyvos metu.

Paramą vietos lygiu tvirtina vietos gamyklos vadovas, šalies vadovas ar lygiavertis asmuo.

Atitinkamai regiono vadovai ar valdybos vadovų komanda tvirtina paramą regiono ar visos organizacijos lygiu.

Pasaulinė ar organizacijos masto parama turi sietis su „Yara“ strategine misija, vizija ir siekais. Parama „Yara“ kompanijos mastu gali neapsiriboti geografija ir siekti žinomumo bei daryti įtaką visame pasaulyje. Dėl paramos teikimo, visos organizacijos lygiu, visuomet reikia konsultuotis su Įmonės padėties įtvirtinimo skyriumi, taip pat ją privalo patvirtinti vykdomosios valdžios vadovų komanda.

Asmuo ar asmenų grupė, priimančys sprendimą dėl investicijų, paramos ar stipendijų skyrimo bendruomenei, turi užtikrinti šio proceso ir jo rezultato sąžiningumą. Tai apima šias pareigas:

- užtikrinti, kad tokia pagalba nebūtų ir neatrodytų kaip kyšininkavimas ar korupcija;
- užtikrinti, kad nebūtų faktinių, potencialių ar numanomų interesų konfliktų;
- užtikrinti atskaitomybę ir skaidrumą, taip pat lėšų panaudojimą pagal paskirtį, nuolat kontroliuojant ir stebint, kaip teikiama pagalba;
- užtikrinti, kad pagalba nebūtų teikiama valstybės tarnautojo¹ (ar su juo artimai susijusio asmens), kuris prižiūri arba turi įtakos „Yara“ veiklai, nurodymu ar jo naudai;
- užtikrinti, kad teikiama pagalba visiškai atitiktų sąžiningumo patikrinimo procedūrą, kai ji taikoma.

Visa parama turi būti deklaruojama paramos registracijos formoje, kurią galima rasti „Aktualijų“ puslapyje „Bendrovės rėmimas“.

15.3. Labdara

Įprastai auka yra vienkartinė išmoka, už kurią nieko nesitikima gauti mainais. Visos „Yara“ aukos tvirtinamos pagal nustatytą įgaliojimų sistemą, o gavėjo sąžiningumas tikrinamas pagal vidaus politiką.

Siekiant užtikrinti atitiktį ir apsaugoti „Yara“ viešąją reputaciją, aukos turėtų būti minimalios ir pirmiausia susijusios su ekstremaliosiomis situacijomis. Aukos negali būti duodamos:

- įmonėms, kurios yra arba galbūt bus verslo partnerės;
- privatiems asmenims.

Jei turite klausimų, susijusių su labdara, susisiekite su savo regiono atitikties užtikrinimo vadovu.

15.4. Politinis palaikymas ir lobizmas

„Yara“ supranta, kad svarbu paskelbti savo nuomonę aktualiais pramonėje klausimais. Aktyvus bendradarbiavimas su vyriausybės politikos formuotojais ir kitomis suinteresuotosiomis šalimis, pavyzdžiui, žiniasklaida, pilietine visuomene, sektorių asociacijomis ir tarptautinėmis institucijomis, turi būti vykdomas skaidriai ir atvirai. Tai apima skaidrumą dėl tokio bendradarbiavimo dažnumo, tikslų ir turinio, net jei bendradarbiavimo tikslas yra tik dalijimasis informacija. Daugelyje šalių reikalaujama, kad bendradarbiavimas su pareigūnais ir su palaikymu susijusios išlaidos taip pat būtų registruojamos oficialiame skaidrumo registre.

Jūs negalite bendrauti su valstybės tarnautojais politikos klausimais ar užsiimti politine veikla „Yara“ vardu, išskyrus atvejus, kai tai yra numatyta vietos įstatymuose, taikomoje regioninėje politikoje bei suderinta su atitinkamos šalies teisiniu atstovu ir (arba) „Yara“ bendrovės reikalų skyriumi.

Jei turite klausimų, kreipkitės į savo tiesioginį vadovą, Bendrovės reikalų skyrių arba Etikos ir atitikties užtikrinimo skyrių.

„Yara“ gali pasitelkti lobistus veikti jos vardu. „Yara“ dirbantys lobistai vyriausybės pareigūnams, valdymo organams ar organizacijoms, su kuriomis jie bendrauja, visada turi atskleisti, kad jie atstovauja „Yara“. Lobistai laikomi tarpininkais, kuriems taikomas SP pagal mūsų SP procedūrą (žr. 10.1 dalį „Tarpininkai, veikiantys „Yara“ vardu“).

Bendrovės reikalų skyrius turi visapusiškai prižiūrėti visas „Yara“ pastangas lobizmui vykdyti. Mūsų vardu veikiantys lobistai privalo laikytis visų galiojančių įstatymų ir kitų teisės aktų.

15.5. Politinė veikla ir parama

„Yara“ ragina visus savanoriškai pasinaudoti savo asmenine teise dalyvauti politiniame procese. Tačiau savo asmenine politine veikla turite užsiimti savo laisvalaikio ir jai naudoti savo išteklius. Taip pat turite užtikrinti, kad jūsų asmeniniai politiniai siekiai ir parama nesukeltų interesų konflikto.

„Yara“ neteikia dovanų, aukų ar kitokios paramos politinėms partijoms ar atskiriems politikams. „Yara“ siekia dalytis savo žiniomis ir įtaka visoje politinėje erdvėje pagal savo vertybes, tokias kaip žmogaus teisės, tarptautinė teisinė valstybė ir įsipareigojimas siekti darnaus vystymosi tikslų, Paryžiaus susitarimo bei Kunmingo ir Monrealio biologinės įvairovės susitarimo. Bendrovė nebendradarbiauja su politinėmis partijomis ar kitomis nevyriausybinėmis organizacijomis, kurios aktyviai stengiasi pažeisti šiuos principus ir tikslus.

Jūs jokiais atvejais negalite tiesiogiai skirti bendrovės lėšų ar turto jokiai politinei partijai ar asmeniui, kuris yra ar siekia tapti valstybės tarnautoju, taip pat kitiems politiniams, religiniams ar ideologiniams subjektams.

Atstovaudami „Yara“, darbuotojai visada turi būti nešališki, net ir neoficialiuose pokalbiuose su suinteresuotosiomis šalimis, klientais ir žiniasklaida. „Yara“ gali viešai išsakyti savo poziciją politiniais klausimais, tačiau tokia komunikacija turi padėti išvengti šališkumo įspūdžio. „Yara“ pozicija turi būti pagrįsta konkrečiu klausimu, o ne parama politinėms partijoms ar politikams. „Yara“ viešoji pozicija turi būti glaudžiai susijusi su „Yara“ misija, vizija ir vertybėmis. „Yara“ turi teisę kalbėti su „Yara“ verslu ir kompetencija susijusiose srityse.

„Yara“ pozicija remiant demokratiją ir žmogaus teises yra aiški. Rinkose, kuriose įsitvirtina kraštutinės ir (arba) antidemokratinės partijos, prieš imantis veiksmų reikia įvertinti vietos padėtį. Atliekant tokį vertinimą turėtų būti palaikomas dialogas su verslo bendruomene arba pramonės federacijomis, kurių narė yra „Yara“. Rekomendacijos neturi būti susijusios su balsavimu ar šališkumu.

¹ Apibrėžtis pateikta 9.4 dalyje „Dovanos valstybės tarnautojams“.

15.6. Visuomenės informavimas apie „Yara“ veiklą

Labai svarbu, kad „Yara“ bendravimas su visuomene būtų nuoseklus ir autoritetingas. Todėl tik įgalioti atstovai gali kalbėti su žiniasklaida ar investicijų analitikais „Yara“ vardu. Daugiau informacijos apie tai rasite „Yara“ valdymo sistemoje esančioje informacijos atskleidimo politikoje. Jei turite klausimų ar neaiškumų, susijusių su žiniasklaidos atstovų prašymais ir vieša komunikacija apie „Yara“, kreipkitės į Bendrovės komunikacijos skyrių arba Ryšių su investuotojais skyrių.

15.7. Asmeninis elgesys socialiniuose tinkluose

Darbuotojams skirtos rekomendacijos, kaip savo reikmėms naudotis socialiniais tinklais, yra įtrauktos į socialinių tinklų procedūrą, pateikiamą „Yara“ valdymo sistemoje. Vadovaukitės socialinių tinklų vadovu, kur rasite gairių ir patarimų, kaip tinkamai ir veiksmingai naudotis socialiniais tinklais. Socialinių tinklų vadovas pateikiamas „Aktualijų“ skilties „Bendrovės funkcijos“ dalyje „Korporatyvinė komunikacija“.

15.8 Informavimas apie ekologiškumo teiginius ir jų naudojimas

„Yara“ yra įsipareigojusi atsakingai ir nuosekliai informuoti apie savo produktų ir sprendimų tvarumą ir poveikį aplinkai visose rinkose, kuriose vykdoma veikla. Ekologiškumo teiginiai – tai su rinkodara susiję teiginiai, informacija, simboliai, atvaizdai, sertifikavimo sistemos ir pan., kurie gali sudaryti įspūdį, kad gaminys,

paslauga ar kitas produktas turi aplinkosauginių savybių arba kad įmonė skiria ypatingą dėmesį aplinkosaugos klausimams. Mes turime vengti ekologinio manipuliavimo (angl. „greenwashing“), t. y. ekologiškumo teiginių, kurių negalime pagrįsti.

Mūsų įsipareigojimas aprėpia visų rūšių rinkodaros ir komunikacijos medžiagą, pavyzdžiui, tinklalapius, socialinę žiniasklaidą, brošiūras, pranešimus spaudai, produktų pakuotes, žodinius pareiškimus, ataskaitas ir kt. Labai atsargiai pateikite teiginius apie bendrus „Yara“ siekius klimato srityje. Tokie teiginiai turėtų būti naudojami tik tuo atveju, jei „Yara“ turi aiškų ir konkretų planą tikslams pasiekti, o teiginys turi būti suformuluotas kuo konkrečiau.

Skirtingose jurisdikcijose gali būti taikomi skirtingi reikalavimai, o direktyvos ir įstatymai laikui bėgant gali keistis. Todėl „Yara“ darbuotojai, atsakingi už ekologiškumo teiginių skelbimą, turi laikytis pasaulinių gairių ir kreiptis į vietos teisininkus. „Yara“ valdymo sistemoje yra pateikiamos Gairės dėl ekologiškumo teiginių.

16) Papildomos etikos ir atitikties užtikrinimo priemonės

Yra dar kelios papildomos priemonės, padėsiančios jums priimti teisingus sprendimus.

16.1. Etikos ir atitikties aktualijų puslapiai

Norėdami gauti išsamesnės informacijos daugeliu šiame dokumente aptartų temų, apsilankykite „Etikos ir atitikties aktualijų“ puslapiuose.

16.2. Elektroninio mokymosi kursai

Baikite „Yara“ interaktyvius nuotolinio mokymosi kursus Etikos kodekso tema. Juos galima rasti „Yara“ mokymosi platformoje, kurioje taip pat pateikiami papildomi ir praktiniai patarimai daugeliu šiame dokumente aptartų temų. Šie kursai kas dvejus metus yra privalomi visiems darbuotojams, galintiems naudotis „Yara“ mokymosi platforma. Jie apima įvairias temas, įskaitant sąžiningumo patikrinimą, žmogaus teises, verslo partnerius, korupciją, asmeninį elgesį, „skubos mokesčius“, dovanas ir svetingumo paslaugas.

16.3. Dalyvaukite etikos ir atitikties užtikrinimo mokymuose

Etikos ir atitikties užtikrinimo skyrius turi specialiai pritaikytą interaktyvią tiesioginio mokymo programą, kurioje kasmet dalyvauja tūkstančiai darbuotojų. Gavę kvietimą dalyvauti tokioje programoje, dalyvavimą vertinkite kaip privalomą ir pasistenkite dalyvauti.

Dėl mokymų jūsų skyriui galite kreiptis tiesiogiai į regiono atitikties užtikrinimo vadovą arba į Etikos ir atitikties užtikrinimo skyrių.

16.4. Rekomendacijų sąrašas

Rekomendacijų sąrašė pateikiami išsamūs praktiniai patarimai pasirinktomis Etikos kodekse aptartomis temomis. Jos gali būti apie:

- dovanas ir svetingumo paslaugas;
- skubos mokesčius;
- interesų konfliktus;
- agentus ir tarpininkus;
- valstybės tarnautojus;
- sutarčių valdymą;
- etikos sprendimų priėmimą.

Rekomendacijų pirmiau nurodytomis temomis lapai pateikiami (tik anglų kalba) „Etikos ir atitikties aktualijų“ puslapiuose ir programoje „YaraEthics“.

16.5 Programėlė „YaraEthics“

Programėlė „YaraEthics“ yra prieinama visiems darbuotojams devyniomis kalbomis. Naudojantis ja mobiliajame įrenginyje pateikiamos atitikties gairės ir pageidaujamas turinys. Dirbdami nuotoliniu būdu, galėsite lengvai pasiekti:

- „Yara“ etikos kodekso kišeninį vadovą;
- karštąją liniją, skirtą etikos klausimams;
- elektroninio mokymosi atitikties tema turinį iš „Yara PeoplePath“;
- deklaracijų formas dėl interesų konfliktų, dovanų ir svetingumo bei skubos mokesčių;
- mikromokymus, rekomendacijų sąrašą ir klausimus bei atsakymus.

Programėlę galima prijungti prie „Teams“ ir bet kada naudoti telefone. Informacijos apie tai, kaip naudotis programėle, rasite „Etikos ir atitikties aktualijų“ puslapiuose.

17) Žodynas

Asmens duomenys

Bet kokia informacija, susijusi su asmeniu, kurio tapatybė yra nustatyta arba gali būti nustatyta. Ji gali būti naudojama atskirai arba kartu su kita informacija siekiant susisiekti su konkrečiu asmeniu, nustatyti jo buvimo vietą arba kitaip nustatyti jo tapatybę.

Auka

Vienartinis mokėjimas ar parama nesitikint nieko mainais.

Dovana

Vertingas daiktas, kuriuo apsieikiama su išorės šalimi kaip padėkos ženklu, kuris nėra apmokėjimas už suteiktas prekes ar paslaugas ir kuris nėra kitokia svetingumo paslauga.

Intelektinė nuosavybė

Nuosavybė (tokia kaip idėja, išradimas ar procesas), atsirandanti dėl protinės ar intelektinės veiklos, arba su ja susijusi paraiška, teisė ar registracija.

Interesų konfliktas

Situacija, kai asmeniniai interesai kertasi arba gali kirstis su „Yara“ interesais.

Išlaidos

Pagal dovanų ir svetingumo paslaugų politiką, išlaidos – tai sąnaudos, patirtos dovanojant dovanas ir teikiant svetingumo paslaugas.

Jungtinė veikla

Sutartinis dviejų ar daugiau šalių verslo įsipareigojimas.

Konfidenciali informacija

Viešai neskelbiama informacija, kuri yra itin svarbi „Yara“, jos darbuotojams ar verslo partneriams.

Korupcija

Piktnaudžiavimas suteiktais įgaliojimais siekiant asmeninės naudos ir neteisėto pranašumo dėl užimamų pareigų.

Lengvatinio apmokestinimo jurisdikcija

Teritorijos, kurioje valdžios institucijos gali turėti ribotą įžvalgą mokesčių ar kitais tikslais.

Lobizmas

Teisėtas procesas, per kurį stengiamasi paveikti visuomenę, valstybės politiką ir skirtingų lygių valstybės pareigūnų veiksmus bei sprendimus.

Parama

Vertės mainai, kai finansuojamos pastangos, už kurias gaunama konkreti ir apibrėžta grąža..

Persekiojimas

Bet kokie nepalankūs veiksmai ar neveikimas, kuris vyksta kaip atsakas į darbuotojo praneštą pažeidimą.

Pinigų plovimas

Nusikalstamu būdu įgytų lėšų padėties pakeitimas, siekiant nuslėpti jų kilmę.

Prekyba pasinaudojant viešai neatskleista informacija

Prekyba akcinės bendrovės akcijomis ir kitais vertybiniais popieriais, remiantis reikšminga, nevieša informacija apie bendrovę.

Sąžiningumo patikrinimas

Procesas, per kurį tikrinami potencialūs ir esami verslo partneriai.

Skubos mokestis

Mokėjimai grynaisiais pinigais arba natūra, atliekami už tam tikro darbo užbaigimą laiku. Tai veiksmai, kuriuos turi atlikti gavėjas ir kurie gali apimti dokumentų tvarkymą ir leidimų išdavimą. Toks atsiskaitymas yra nominalios vertės, atitinkančios vietos ekonomiką.

Slaptas susitarimas

Dviejų ar daugiau konkurentų susitarimas dėl konkurencijos apribojimo, siekiant įgyti nesąžiningą pranašumą. Dažnai tai yra įmonių susitarimas, dar žinomas kaip kartelis, dėl rinkos padalijimo, kainų nustatymo ar gamybos apribojimo.

Sukčiavimas

Bet koks tyčinis veiksmas ar neveikimas, siekiant apgaule ar kitomis nesąžiningomis priemonėmis atimti kito asmens turtą ar apeiti procedūrą.

Svetingumo paslauga

Paslauga, suteikta arba gauta verslo santykiams užmegzti, palaikyti arba stiprinti. Svetingumo paslaugoms priskiriami verslo pietūs ir priėmimai, kvietimai į visuomeninius ar sporto renginius ir verslo kelionės.

Tarpininkas

Bendrovė arba asmuo, dirbantis „Yara“ vardu. Tarpininkai gali būti konsultantai, rangovai, agentai, perpardavinėtojai, brokeriai arba platintojai.

Valstybės tarnautojas

Bet kuris asmuo, kuris dirba nacionalinės, regiono ar vietos valdžios institucijoje, valstybei priklausančioje ar jos kontroliuojamoje įmonėje ar kitame ūkio subjekte; tarptautinių viešųjų organizacijų darbuotojai arba atstovai; politinės partijos, politinių partijų pareigūnai ir kandidatai į valstybės tarnybą; taip pat bet kuris kitas asmuo, oficialiai veikiantis valstybinės įstaigos ar subjekto vardu, įskaitant asmenis, einančius pareigas teisėkūros, administracinėje ar teisminėje institucijoje, bei karinių pajėgų narius ir policijos pareigūnus.

Verslo partneris

Bet kas, su kuo „Yara“ turi verslo reikalų, pavyzdžiui, tiekėjas, klientas, platintojas, agentas, tarpininkas, perpardavėjas, konsultantas, rangovas, asocijuotasis asmuo, lobistas ar jungtinės veiklos partneris.

Vertikalieji apribojimai

Tam tikri prekybos susitarimo tarp įmonių, veikiančių skirtinguose gamybos ar platinimo grandinės lygmenyse, apribojimai. Šiais susitarimais paprastai ribojamos sąlygos, kuriomis tokios įmonės gali pirkti, parduoti ar perparduoti prekes ir paslaugas.

„Yara International ASA“
Drammensveien 131
N-0277 Oslo
Norway
Tel. +47 24 15 70 00
Faks. +47 24 15 70 01

© „Yara“, 2025. Visos teisės saugomos.

